

ילקוט לוי יצחק

ליקוט מתורתו של
כ"ק הרה"ג והרה"ח המקובל וכו'

ר' לוי יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

על מגילת אסתר וחג הפורים

יוצא לאור ע"י מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מגלת אסתר

אסתר א, א – ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש המלך מהדו ועד כוש
שבע ועשרים ומאה מדינה

”אחשורוש” זה הקב”ה – שאחרית וראשית שלו, והמן זה מדת הדין – בחי’ תהו

שרש המן מתהו¹, כי המן שהוא מסט’ דלעו”ז שרשו מתהו. וזהו שהמן הי’ בבחי’ הישות והגסות, שהי’ גס² רוח, ובבחי’ רבוי ופירוד כמ”ש³ ורב בניו, ורב הוא רבוי ופירוד. והיינו כמו תהו שהי’ בישות וגסות⁴ ובבחי’ הרבוי ופירוד, ענפין מתפרדין⁵. והמן⁶ הוא מעשו⁷ אבי אדום, היינו ממלכי אדום דתהו. והמן⁸ וי’ בניו הוא לנגד הי”א⁹ ארורים, הי”א¹⁰ בחי’ שנפל ממתהו.

וזהו שאיתא באגדה הובא במאורי אור מע¹¹ אחשורוש, שאחשורוש זה הקב”ה שאחרית וראשית שלו, והמן זה מדת הדין ע”ש. והיינו הקב”ה שאחרית וראשית שלו קאי על אדם קדמון שכולל כל ההשתל’ מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין, ומדת הדין הוא עולם התהו שע”ז איתא¹² מתחלה

¹ ראה אור התורה מגילת אסתר (הוצאת תש”ג) ע’ רמט. לקמן סי’ 000.
² כמו שאמר (אסתר ו, ו) ”למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני”. ראה לקמן בביאור שם “אגג”.

³ אסתר ה, יא.

⁴ “ס”ג אותיות גס”. (לקוטי לוי יצחק כאן).

⁵ ראה לקר”ת פרשת מטות פז, ב ואילך.

⁶ המן מזרע אגגי (אסתר ג, א), ואגג מעמלק (בלק כד, ז. שמואל-א טו, יח), ועמלק מעשו (וישלח לו, יב).

⁷ וישלח לו, מג.

⁸ אסתר ט, י. ראה גם ילקוט לוי יצחק על התורה חלק ב סימן קעד. ח”א סימן ריא.

⁹ תבוא כז, טו-כה.

¹⁰ ראה פרי עץ חיים, שער עולם העשי’ פרק ה וז”ל: הו’ מלכים דשמתו בארץ אדום שהם ז’ תחתונים, ועוד ד’ אחרונים של חכמה ובינה וישראל סבא ותבונה, וסודם הוא ב’ אותיות אחרונות שבכח הו”ו, שהם גי’ י”א. וכבר ידעת כי ב’ אותיות אלו הם ז’ ו”ן שהם ז”ת, אמנם עם ד’ אחרונים הנז’ שירדו למטה במקום ז’ ו”ן הם י”א, כמנין ו”ה, כי כ”ז הוא בכלל ז’ ו”ן. ולכן תמצא כי לעולם אין הפגם עולה רק נגד ז’ ו”ן, ולא באו”א. וזהו ענין הקליפה הנקרא* תולע, הנזכר בפסוק (פנחס כח, ו – שהובא לפני* בפע”ח כאן) עולת תמיד, וע”ש. כי הנה הם י”א קליפות של י”א סמני הקטורת, והם (ויקהל לו, יד) י”א יריעות עזים, והם י”א ארורים הנזכר בפרשת כי תבא (כז, טו-כו).

הנה כ”א מי”א נקראים אדם מבחינת ארץ אדום, וי”א פעמים אדם, גימטריא תולע. וד”ס (איכה ג, לו) לעו”ת אד”ס** כריב”ו אדני לא ראה, ע”י י”א אדם אלו, שהם גימטריא לעו”ת, משם נמשך עיוות הדין אל האנשים, ע”ש.

* ראה לקוטי תורה פרשת חוקת נח, ד. אור התורה שם עמוד תשנט. תורת מנחם התועודיות ה’תשמ”ה חלק ג עמוד 1846.

** ובהערה שם בפרי עץ חיים וז”ל: “סופי תיבות מת”ו, ש”א אדם מתו בסוד שבירה. נלע”ד נתן”.

¹¹ מערכת אות א’ סעיף קפב. וז”ל: אחשורוש, יש באגדה, “ויאמר המן” זה מדת הדין, “אחשורוש” זה הקב”ה שאחרית וראשית שלו.

¹² בראשית רבה פרשה יב, טו. רש”י בראשית א, א.

2

ילקוט לוי יצחק – פורים

עלה במח' לברוא את העולם במדת הדין כידוע. הרי שהמן שרשו ובחינתו הוא מתהו.

לקוטי לוי יצחק, לקוטים על פסוקי תנ"ך ומארוז"ל עמוד פז

אסתר א, א – ויהי בימי אחשורוש הוא אחשורוש המלך מהדו ועד כוש
שבע ועשרים ומאה מדינה

ביאור במאחז"ל (אסתר"ר פ"א, ח) "אמר הקב"ה תבא אסתר, בתה של שרה שחיתה
שבע ועשרים ומאה שנה, ותמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה"

ר' עקיבא היה יושב ודורש, ונתנמנמו התלמידים. בעא לערערה יתהון,
אמר מה זכתה אסתר למלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה, אלא כך אמר
הקב"ה, תבא אסתר בתה של שרה שחיתה שבע ועשרים ומאה שנה,
ותמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה.

אסתר רבה פ"א, ח

לערערה יתהון. להעיר ולהקיץ אותם שלא ישנו.

פי' מתנות כהונה

תבא אסתר בתה של שרה. עי' ב"ר פ' ל"ט סי' י"ג שמדמה את אסתר
לאברהם וכאן מדמה אותה לשרה על שבאה גאולה לישראל על ידה.

פי' מהרז"ו

בעי לערערה יתהון כו'. אף כי אמת הדבר כי נהגו לאמר מלתא
דבדיחותא דרך הלצה וכמ"ש הרשב"א בברכות, מ"מ גם בדברים האלה
צפון רעיון רם. כי שנותיהן של צדיקים מנויות ויקרות להקב"ה. והזכות
אשר להם מכל שנה ושנה בשנות חייהם שמור הוא לבניהם אחריהם.
ומשלם לאוהביו עד אלף דור.

פי' יפה ענן

ידוע שאסתר¹ רומז על מלכות² הנקראת³ שושנה מספר⁴ אסתר, והוא
שם אדנ"י⁵ דמלכות מלא בהסרת י"ו, והוא מה ששם אדנ"י דמלכות מסתתר

(¹) מבאר, ד"אסתר" מרמז לבחי' מלכות מצד כמה טעמים, והם:

(א) "אסתר" בגי' "שושנה" בחי' מלכות.

(ב) "אסתר" מלשון הסתרה בחי' מלכות.

(ג) אסתר בגי' שם אדנ"י מלא בהסרת י"ו – בחי' מלכות.

(ד) אסתר מְלָכָה על קצ"ז מדינות, בגי' אדנ"י (דמלכות) ברבוע עם הכולל.

(²) ראה דרך מצותיך קנט, א-ב. לקו"ש חט"ז סוף עמוד 357 ובהנסמן שם.

(³) ראה לקו"ת שיר השירים ט, א. אור התורה מגילת אסתר (הוצאת תש"נ) עמוד כו. תורת מנחם
חלק סט (תשל"ב ח"ד) עמוד 248 ואילך. תורת מנחם התוועדויות ה'תשנ"ב ח"ב עמוד 185.

(⁴) "שושנה" (בגי' 661), וכן "אסתר". ראה פרי עץ חיים שער הפורים פרק ו'. אור התורה פרשת
ראה עמוד תת-א.

(⁵) אדנ"י דמלכות: ראה תניא שער היחוד והאמונה פרק ז' וז"ל: ידוע לכל כי תכלית בריאת העולם
הוא בשביל התגלות מלכותו יתברך דאין מלך בלא עם פי' עם מלשון עוממות שהם דברים נפרדים
וזרים ורחוקים ממעלת המלך, כי אילו אפילו היו לו בני רבים מאד לא שייך שם מלוכה עליהם, וכן
אפילו על שרים לברם, רק ברוב עם דווקא הדרת מלך, ושם המורה על מדת מלכותו יתברך הוא שם
אדנות כי הוא אדון כל הארץ, ונמצא כי מדה זו ושם זה הן המהוין ומקיימין העולם להיות עולם
כמות שהוא עכשיו יש גמור ודבר נפרד בפני עצמו, ע"ש.

ראה ג"כ לקוטי שיחות חלק יח ע' 172 ואילך.

(⁶) פירוש: אדנ"י במלואו הוא, אל"ף (111) + דל"ת (434) + נו"ן (106) + יו"ד (20) = 671.
"אסתר" (וכן "שושנה") בגי' 661. נמצא, "אסתר" בגי' שם "אדנ"י" במלואו חסר י' (10), וחסר
האותיות "וד" (10) דמילוי ה"יוד" כדלקמן.

ילקוט לוי יצחק – פורים

בבי"ע, שזהו פירוש אסתר⁷ מלשון הסתרה, ועיין בריש הקדמת הזהר ע"פ כשושנה בין החוחים, ובמקדש מלך ובביאורי⁸ הזהר שם.

ואסתר נכנסה למלוך על קכ"ז מדינות מפני שהיא בת בתו של שרה שחיתה קכ"ז שנים כדרז"ל⁹. זה רומז ג"כ על שם אדנ"י¹⁰, שברבוע הוא קכ"ו, ועם הכולל קכ"ז, ועיין בלקוטי תורה מהאריז"ל פ' חיי"י¹¹ שרה.

לקוטי לוי יצחק, אגרות קודש עמוד רמט

ראה גם ספר המאמרים תרכ"ו עמוד קסח. לקוטי לוי יצחק, הערות לזהר שמות-דברים עמוד קנט וז"ל: באסתר הרומזת על מל' שיוודת ומסתרת בבריאה חסר בה י' שאז חסר ממנו אור האצ"י בחי' חכמה י' שבאצ"י, והוא, כי שם אד' דמל' כשהוא במלואו באצ"י הוא מספר תרע"א, ובאסתר שזהו בחי' מל' כמו שמסתרת בבריאה חסר י' למספר תרע"א והוא י' דאד'. עכ"ל. ועי"ש גם עמוד קסט. ⁽⁷⁾ ראה חולין קלט, ב: "אסתר מן התורה מנין שנא' (דברים לא, יח) ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא וגו'".

וראה אור התורה מגילת אסתר (הוצאת תש"נ) עמוד טז וז"ל: ואפשר לומר כי במלכות דאצילות יש שני מדרגות, הא' כשהיא באצילות, הב' כשהיא יורדת לבי"ע וכמ"ש (בלקו"ת שיר השירים ח, א) בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה, וזהו ענין הדסה היא אסתר, אשר הדסה היינו כשמיוחדת עם ז"א בעלה חג"ת דאצילות, היא אסתר כשיוודת לבי"ע כשושנה בין החוחים ע"ש.

⁽⁸⁾ ראה ביאורי הזהר לאדמו"ר האמצעי [הוצאת ה'תשע"ה] ג, סע"א ואילך וז"ל: להבין מאמר הזהר בהקדמת בראשית בהתחלתו, פתח בי חזקיה כשושנה בין החוחים כו' מה שושנה אית בה סומק וחזור אוף כנסת ישראל אית בה דין ורחמי. הנה ידוע דשושנה הגשמית יש בה גוונין כמ"כ מל' דאצ"י המסתרת בבי"ע יש בה דין ורחמי. . ומה שושנה שבין החוחים הוא הסתר והעלם המל' בנבראים שנקראים חוחים היא בבחי' חוור וסומק פי' בהתכללות מחסד וגבורה, כמו כן כנסת ישראל דלעילא פנימיות המל' אית בה דין ורחמי. עיין שם כל הביאור.

⁽⁹⁾ בראשית רבה פרשה נח, ג. וז"ל: "רבי עקיבא הי' יושב ודורש, והצבור מתנמנם. בקש לעוררן, אמר, מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה, אלא תבא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שהיתה ק' וכ' וז' ותמלוך על ק' וכ' וז' מדינות".

⁽¹⁰⁾ אדנ"י ברבוע הוא: א' (1) + א"ד (5) + אד"נ (55) + אדנ"י (65) = 126, ועם הכולל הוא 127, קכ"ז.

⁽¹¹⁾ וז"ל: ותמת שרה בקרית ארבע, הנה שרה סוד המלכות והנה הכתר של המלכות הוא שם אדני בריבוע כמ"ש בדרושים, והנה שם ד' מציאות [א' א"ד אד"נ אדנ"י] וזהו בקרית ארבע, אמנם עם היות ד' צרופים הכל א' וחיבור א' וזהו חברון לכן תמצא שחיתה קכ"ז נגד שם הנ"ל שעולה עם הכולל קכ"ז עי"ש.

אסתר א, ג – בשנת שלוש למלכו עשה משתה לכל שריו ועבדיו חיל פרס ומדי הפרתמים ושרי המדינות לפניו

במגלה! נאמר ה' פעמים פרס ומדי, ורק בסוף המגלה נאמר למלכי מדי ופרס, הקדים מדי לפרס.

לקוטי לוי יצחק, לקוטים על פסוקי תנ"ך ומאחז"ל עמוד עז ואילך

ראה הביאור לקמן סימן 000

(¹) מקשה כאן כמה שאלות ודיוקים, דהרי כל דבר הוא בדיוק בתכלית, והם:
 (א) למה כתוב במגילה בדיוק "חמשה" פעמים שמות המדינות פרס ומדי?
 (1) כאן א, ג "חיל פרס ומדי", (2) שם, יד "שבעת שרי פרס ומדי ראי פני המלך", (3)
 שם, יח "והיום הזה תאמרנה שרות פרס ומדי", (4) שם, יט "ויכתב בדתי פרס ומדי",
 (5) י, ב "על ספר דברי הימים למלכי מדי ופרס".
 (ב) למה ארבע פעמים כתוב "פרס ומדי", ופעם אחת (סוף המגילה) מהפך הסדר "מדי ופרס"?
 (ג) השם של כל דבר מורה על בחינתו, מהו הרמז בשמות "פרס" – "מדי"?

אסתר א, ד – בהראתו את עשר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו
ימים רבים שמונים ומאת יום

ביאור הקשר דמנין שני חיי יצחק – ק"פ, עם סעודת אחשורוש – ק"פ ימים, זה לעומת זה

מנין שני חיי יצחק, ק"פ¹.

וסעודת אחשורוש שבמגילת אסתר היתה ימים רבים² ק"פ יום.

ומגילת אסתר שייך ליצחק, כי מגל"ה אותיות הגמ"ל את יצחק, וכתיב³
משתה גדול ביום הגמל את יצחק, וכן בנשואי אסתר הי' משתה גדול⁴.
וגזירת המן והנס דפורים הי' ביינן, והמלך⁵ והמן ישבו לשתות,
ובסעודת אסתר הי' משתה יין, יין הוא בחי⁶ גבורות⁷ יצחק שכתוב בו⁸
ויבא לו יין וישת.

ובפורים צ"ל לבסומי עד דלא ידעי⁹, והוא כמו ביצחק שכתוב בו¹⁰ לא
ידעתי יום מותי, וכשבירך את יעקב הי' סבור שהוא עשו.

ור"ח בני המן, ור"ב¹¹ בניו, הם הלעומת דיצחק שמספרו ר"ח,
ארב"ה¹², וכמ"ש במ"א¹³ בס"ד.

תורת לוי יצחק, חידושים וביאורים בש"ס עמוד שלח

* * *

¹ ראה בפנים בתורת לוי יצחק כאן, בביאור המשנה במס' כלים (פרק כט משנה יב) "שלשה סדינין" (המחוברין בתפירה ואם נגעה טומאה באחד מהם נטמאו כולן). סדיין נוט' ס' דין, ושלשה פעמים 'ס' דין" הוא ק"פ דינים – כמנין שנות יצחק – בחי' גבורות ע"ש.

² אסתר א, ד.

³ וירא בא, ח.

⁴ אסתר ב, יח.

⁵ שם ג, טו.

⁶ ראה ילקוט לוי"צ עה"ת ח"ב סימן פז. ח"א סימן קכה* . רלג. רלד. רלה.

⁷ גבורות יצחק: ראה פרדס שער (כג) הכינויים פרק ד. מאמרי אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה חלק ב עמוד תקפ, ובהנסמן שם. תורת חיים תולדות קמו, ג.

⁸ תולדות כז, כה.

⁹ מגילה ז, ב: "אמר רבא מיהייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

¹⁰ תולדות כז, ב.

¹¹ מגילה טו, ב: "ורב בניו (אסתר ה, יא), וכמה רוב בניו, רמי בר אבא אמר כולן מאתים ושמונה הוו שנאמר ורב בניו."

¹² יהושע כד, ג. "ארבה את זרעו ואתן לו את יצחק". ראה לקוטי תורה מהאריז"ל סוף פרשת וירא. ארב"ה בגי' ר"ח, וכן יצח"ק. ראה תורת מנחם התועדויות ה'תשמ"ז חלק ב עמוד 355 הערה 8. ה'תשמ"ח חלק ד עמוד 106. ילקוט לוי"צ עה"ת ח"ב סימן ה.

¹³ וכמ"ש במ"א בס"ד: בקשר של יצחק (האבות) עם פורים והמגילה – ראה גם לקמן סי' 000. ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק א סימן קלח. פ. פא. קפב.

אסתר א, ח – והשתיה כדת אין אנס כי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש

ביאור הטעם "דת של תורה אכילה מרובה משתי"

והשתיה כדת אין אונס (אסתר א, ח), א"ר חנן משום רבי מאיר כדת של תורה, מה דת של תורה אכילה מרובה משתי, אף סעודתו של אותו רשע אכילה מרובה משתיה.

מגילה יב, א

כדת של תורה. אכילת מזבח מרובה משתי, פר ושלשה עשרונים סולת לאכילה ונסך חצי ההין (במדבר טו, ט. י).

פרש"י

בדרך כלל אכילה! הוא מקו הימין חסדים, ושתי' הוא מקו השמאל גבורות.²

וזהו מה שדת של תורה אכילה מרובה משתי' כדרז"ל³ ע"פ והשתיה' כדת, כי כן חסדים צריך להרבות, וגבורות למעט.

וקו הימין הוא חד אריך⁴, וקו השמאל הוא חד קציר.

וכן בקוי אות ה', קו הימין הוא ארוך וקו השמאל קצר⁵ ממנו.

וזהו מה שמצינו באברהם שנתן לאורחים לאכול כמ"ש⁶ ואקחה פת לחם כו' וכתוב⁷ והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו, כי אברהם הוא קו הימין בחי' חסדים⁸.

(1) אכילה – חסדים: ראה תורת לוי יצחק, חידושים וביאורים לש"ס עמוד רמג: "אכילה הוא מצד חסד, ושתי' הוא מצד גבורה, כדמוכח בזה"ק פרשת תצוה דף קפ"ה ע"ב ע"ש".

(2) שתי' – גבורות: "הנה שתי' הוא בגבורה בחי' יצחק כמ"ש בזה"ק פ' תצוה דף קפ"ה ב' ואי שתי' קחשיב דאיהו מסטרא דיצחק ע"ש". (תורת לוי יצחק כאן)

וראה תורה אור משפטים עת, ג וז"ל: החיות של האכילה היא מלמעלה למטה, שירור המאכל לאצטומכא, ומתבשל בכבד, ועולה ללב ומוח ומשם מחי' בדרך ירידה, שירור כח מן המוח ללב להפתח ולהסגר להתפשט הדם בכל האברים בדרך רצוא ושוב כו'. אך הנה הדם עצמו אינו עולה למוח מחמתו גסותו ועבותו וגידי ועורקי המוח דקים מאד. וזה פעולת השתי' לרכך הדם ולקלושו ואז עולה מן הדם רק דבר דק וכח בלבד לחלוחית המוח לחזקו שהוא חיות דרך עלי' וכו', ולכן יכול אדם למות בצמא אף שאוכל, והיינו לפי שאין הדם יכול להתפשט באברים (ועיין בפירושו המשניות להרמב"ם רפ"ג דעירובין והמים כו') . . ע"ש.

[נמצא, דהאכילה היא עיקר חיות ומזון האדם, ופעולת השתי' היא לפרר ולרכך המזון כדי שיתהפך לדם ובשר, וזהו שמבאר כאן, דהאכילה היא חסד – עיקר המזון מהקב"ה (ראה ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק א סימן קיד), והשתי' בחי' גבורה, פי' גבורה שבחסד, כדי שהגוף יהי' כלי לקבל המזון כראוי.]

(3) מגילה יב, א.

(4) הקדמת תקוני זהר – פתח אליהו (יז, א): "ואלין עשר ספירן אנון אזלין כסדרן, חד אריך" (חסד) "וחד קציר" (גבורה).

(5) ראה גם ילקוט לוי יצחק עה"ת ח"א סימן קנד הערה 5, ובהנמסר שם.

(6) וירא יח, ה.

(7) שם, פסוק ח.

(8) כמ"ש (מיכה ז, כ) "חסד לאברהם". ראה גם זהר ח"א דף מז, ב. תניא – אגרת הקדש סימן ה.

מאמרי אדמו"ר האמצעי קונטרסים עמוד ד וש"נ.

ילקוט לוי יצחק – פורים

(וכן⁹ ביעקב, תפארת¹⁰ הנוטה לחסד¹¹, כתיב¹² ויאכלו שם על הגל, וכתב¹³ ויקרא לאחיו לאכל לחם ויאכלו לחם).

וביצחק¹⁴, גבורות, כתיב בפרשת תולדות¹⁵ ויעש להם משתה, שהוא ע"ש השתי'.

ומ"ש באברהם¹⁶ ויעש אברהם משתה גדול, הוא מפני שהי' זה ביום הגמל¹⁷ את יצחק שיצחק הוא בחי' גבורות.

וזהו מה שמשקין¹⁸ יותר עלולין לקבל טומאה מאוכלין, כי משקין נעשו תחלה¹⁹, משא"כ אוכלין. ואפילו מה שאוכלין ג"כ מקבלין טומאה הוא דוקא כשנפלו משקין עליהם, שאז הם מוכשרין, כמ"ש²⁰ וכי יתן מים כו'. והוא מפני כי טומאה ורע יש להם יותר אחיזה בקו השמאל גבורות וכאמור²¹.

תורת לוי יצחק, חידושים וביאורים בש"ס עמוד רנב

⁹ יעקב בחי' תפארת: ראה לקוטי תורה פרשת ואתחנן ה, ב. תורה אור פרשת נח יא, א. ¹⁰ ראה פרי עץ חיים שער הלולב פרק א', הערה משם "צמח". עיין גם ילקוט לוי יצחק עה"ת ח"א סימן סב. עט. קטז. קיז. ר. רא הערה 21.

¹¹ ראה לקוטי לוי יצחק, הערות לזהר בראשית עמוד קלב וד"ל: יעקב מתייחס לאברהם ביחוד, שהוא לו לבן ואברהם לו לאב כמ"ש (תולדות כו, כד) אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק, שעל אברהם – חסד, אמר אביך, דיעקב – תפארת, ולא על יצחק גבורה, כי תפארת נוטה ומתייחס לחסד, כי פעולת התפארת הוא לרחם כמו פעולת החסד, וכתב (ישעי' כט, כב) ליעקב אשר פדה את אברהם, ע"כ יעקב תפארת הנוטה ושייך לחסד.

¹² ויצא לא, מו. "ויאמר יעקב לאחיו לקטו אבנים ויקחו אבנים ויעשו גל ויאכלו שם על הגל". ¹³ שם לא, נד. "ויובח יעקב זבח בהר ויקרא לאחיו לאכל לחם ויאכלו לחם וילינו בהר". ¹⁴ יצחק – גבורות: יצחק הוא בחי' גבורה ודין כמ"ש (ויצא לא, מב) "ופחד יצחק הי' לי". ראה פרדס שער (כג) הכינויים פרק ד. מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות התורה חלק ב' עמוד תקפ, ובהנסמן במראי מקומות שם.

¹⁵ תולדות כו, ל. "ויעש להם משתה ויאכלו וישתו".

¹⁶ שם כא, ח. "ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק".

¹⁷ "הגמל הוא ה"ג מ"ל, ועיין בע"ח שער מוחין דקטנות פ"ג (שער כב) ע"ש". (תורת לוי יצחק כאן). ראה לקמן סי' 000.

¹⁸ שמיני יא, לד. משנה מכשירין ריש פרק א.

¹⁹ פרה פרק ח משנה ז [עם פי' משניות מבוארות]: "כל הפוסל את התרומה – כגון שני לטומאה (מאכל שנגע בראשון לטומאה), או סתם ידים, שהן שניות לטומאה, ופוסלות את התרומה המגען (עיין משנה שבת א. ד), "מטמא את המשקין להיות תחלה" – שאם נגע השני לטומאה במשקים, נעשים המשקים ראשון לטומאה, גזירה משום משקים שנטמאו משרץ, שהם ראשונים לטומאה מן התורה). ראה רמב"ם הל' שאר אבות הטומאה פרק ז הלכה ב.

²⁰ שמיני יא, לח. ראה רמב"ם הלכות טומאות אוכלין ריש פרק א.

²¹ ראה גם בתורת לוי יצחק, חידושים וביאורים בש"ס עמוד תכד.

אסתר ב, ה – איש יהודי היה בשושן הבירה ושמו מרדכי בן יאיר בן שמעי
בן קיש איש ימיני

◀ יב ▶

רמז בשם ואותיות "מרדכי", "מר" – בחי' קטנות המוחין, "דכי" – רמז לגדלות המוחין
מרדכי מן התורה מנין דכתיב (כי תשא ל, כג) מר* דרור ומתרגמינן
מירא דכיא.

חולין קלט, ב

מנין, לגדולת מרדכי. מר דרור, וקרי לי' ראש לבשמים לצדיקים ואנשי
כנסת הגדולה.

רש"י

וי"ל מרדכי¹ שהוא מיר"א דכי"א² תרגומו של מר דרור. מר שהוא מלשון מרירות הוא מצד קטנות³, ודכי"א שהוא טהרה⁴ הוא מצד גדלות. והם בתיבה א' מ"ר דכ"י הוא קטנות וגדלות⁵ יחד. ליקוטי לוי יצחק, ליקוטים על פסוקי תנ"ך ומאחז"ל עמוד צו

* * *

* ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור וגו'. ובתרגום אונקלוס: וְאֵת סֵב לָךְ בּוֹסְמִין רִישָׁא מִיָּא דְכִיָּא.

(¹) בסימן זה מכאן ומתריך "שלש" שאלות ודיוקים, והם:
 (א) מהו הקשר בין "מרדכי" לפי התרגום "מירא דכי"א", ש"דכי"א" פירושו טהור?
 (ב) מהו הקשר "מירא דכי"א" לחג הפורים?
 (ג) בהתרגום הוא שתי תיבות "מירא דכי"א", משא"כ "מרדכי" הוא תיבה "אחת", מהו הרמז בזה?
 (²) ראה עוד ביאורים בזה לקמן סי' יג. ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ו סימנים נו. נו.
 (³) מבאר ומרמז שתיבת "מר" (מרירות) מורה על בחי' "קטנות", ותיבת "דכי"א" (טהרה) מורה על בחי' "גדלות", ובשם "מרדכי" הוא בצירוף יחד "מר-דכי", להורות על החיבור דמוחין דגדלות ומוחין דקטנות, "נס" המלוכב ב"טבע".
 וביאור הענין מובא בשאר כתבי הרב המחבר, דחג הפורים מורה על החיבור והקישור דמוחין דגדלות, ומוחין דקטנות, והוא מרומז ב"יד" ענינים, והם:
 (א) במגילה כתוב (אסתר א, ה) "למגדול עד קטן".
 (ב) בהשם "פורים" בגי' מרומז החיבור דמוחין דגדלות – שם הוי', ומוחין דקטנות – שם אלקים כדלקמן. (ליקוטי לוי יצחק, ליקוטים על תנ"ך ומאחז"ל ע' קעח).
 (ג) הנס דפורים ע"י תענית ג' "ימים" – גדלות, וג' "לילות" – קטנות (שם).
 (ד) נס דפורים ה' ע"י חלום דמרדכי, חלום הו"ע חיבור מוחין דגדלות עם מוחין דקטנות (שם).
 (ה) "דבה" – גדלות, ו"רב זירא" – בחי' קטנות, עשו סעודה ביחד (שם).
 (ו) באסתר רבה (פרשה ז, יג) ראה מרדכי ג' "תינוקות" – בחי' קטנות, שהיו באים "מבית הספר" ואמרו פסוקים – בחי' גדלות (שם).
 (ז) נדדה שנת "מלכו" של עולם ע"י קול "גדיא" – קטנות וגדלות (שם).
 (ח) בהנ"ל אות ה', רבה שחטי' לר"ז – רמז לקטנות וגדלות (שם).
 (ט) רבה + זירא בגי' "התך" – השתוות בחי' גדלות וקטנות (שם).
 (י) מצות פורים, "לא תשכח" – שכחה הו"ע קטנות, "זכור" – זכירה גדלות (שם).
 (יא) ר' שמואל בר שילת – מבני המן – למד עם תינוקות של בית רבן (שם ע' קסח).
 (יב) בהנ"ל אות יא, שיל"ת ר"ת "שויתי יהו' לנגדי תמיד" – השתוות גדול וקטן.
 (יג) רמז בפי' "ונשמע פתגם המלך", "פת-גם" לחיבור מוחין דגדלות וקטנות (שם ע' קפב).
 (יד) מרומז בשם "מרדכי" (כאן בסימן זה שבפנים).
 ראה תורת לוי יצחק, חידושים וביאורים לש"ס ע' צו וז"ל: פורים גי' ג' פעמים הוי' אלקים, שהוא התלבשות מוחין דגדלות במוחין דקטנות. כי הנס דפורים נתלבש בדרך הטבע, שהטבע גי' אלקים עי"ש.

והיינו: פורים בגי' 336, וכן ג' פעמים שם הוי' (3 × 26 הוא 78) + ג' פעמים שם "אלקים" (3 × 86 הוא 258), וביחד: 336 = 258 + 78, דהכוונה בנס פורים הוא שבחי' שם "יהו"ה" האור שלמעלה מדרך הטבע "גדלות", יומשך ויאיר בתוך דרכי הטבע "אלקים" – "קטנות", וזהו שהגי' ד"פורים" הוא דוקא צידוף שם הוי' ושם אלקים.

ראה בכ"י ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ד סי' עא. קן. חלק ה סי' לה.
 (⁴) "דכי"א" שהוא "טהרה". בתרגום אונקלוס עה"פ (תזריע יג, יז) "וטטה הכהן את הנגע טהור הוא", מתרגם: "וְיִדְבְּקֵי כְהֻנָּא יְתַּמְּקֵשָׁא דְכִיָּא הוּא".

ראה פרי עץ חיים שער הפורים פרק ה וז"ל: והנה בחינת מרדכי, הוא סוד הארת יסוד אבא המתגלה בהיותו ברחל, כי מרדכי בא מאותו הבחינה, ומשם יונק שורש נשמתו, וזה סוד מרדכי, מירא דכי"א, מר טהור, שהוא זך ונקי ובר"ר, (ס"א – שלא נשברו מעולם בעולם התהוה, ונשאר זך ונקי) מצד אשר הוא היסוד דאבא. עי"ש.

וראה שערי אורה (לאדמו"ר האמצעי) שער הפורים נו, ב ואילך.

(⁵) ראה אור התורה כי תשא עמוד א'תתקמג.

רמזים במאחז"ל (חולין קלט, ב) "מרדכי מן התורה מנין דכתיב (כי תשא ל, כג) מר דרור ומתרגמינן מירא דכיא"

מרדכי מן התורה מנין דכתיב (כי תשא ל, כג) מר דרור ומתרגמינן! מירא דכיא.

חולין קלט, ב

מנין, לגדולת מרדכי. מר דרור, וקרי לי' ראש לבשמים לצדיקים ואנשי כנסת הגדולה.

רש"י

ודע², שמרדכי הוא התרגום³ דמר דרור, אינו מיר"א⁴ דכיא בשלימות, כי חסר בו י"א⁵ שבמיר"א וא' שבדכיא"א.

(¹) ל' הפסוק הוא: "ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור וגו'." ובתרגום אונקלוס: וְאֵת סָב לָךְ בּוֹסְמִין בְּיֶשָׁא מִיֵּרָא דְכִיָּא.

(²) בסימן זה יבוארו "שלוש עשרה" שאלות ודיוקים על המאחז"ל, דהכל בתורה מדוייק בתכלית, והם:

- (א) מהו הקשר ל"מרדכי" עם "מר דרור"?
- (ב) מהו הקשר ל"מרדכי" עם התרגום "מירא דכיא"?
- (ג) שמו אשר יקראו לו בלה"ק זהו תוכנו (תניא – שער היחוד והאמונה פ"א), מהו הרמז ותוכן שם "מרדכי"?
- (ד) בהמשך לשאלה ב, הנה השם "מרדכי" אינו "מירא דכיא" בשלימות, דחסר אותיות "יא" מתיבת "מירא", ואות "א" מתיבת "דכיא", היינו דחסר מספר "יב" (יא + א), מה הטעם דחסר בדיוק מספר "יב"?
- (ה) בהמשך לשאלה ד, כל דבר בתורה הרי הוא בדיוק, מה הטעם דחסר בדיוק "שלושה" אותיות ("יאא"), ולא שתיים או ארבע אותיות?
- (ו) בהמשך לשאלה ה, הא גופא דורש ביאור, למה חסר בדיוק האותיות "יאא" משם "מרדכי", דגם פרט זה מדוייק, כדלקמן?
- (ז) גם יומתק "טדר" הג' אותיות, (1 "י", 2 "א", 3 "א"), דגם פרט זה צריך להיות מדוייק בתכלית?
- (ח) מהו הרמז דהחג פורים בא ממ"ש (אסתר ג, ז) "הפיל פור"?
- (ט) למה יש שני חודשים של "אדר" דוקא?
- (י) בהמשך לשאלה ג, מה הרמז בהשם "אסטור"?
- (יא) בהמשך לשאלות ג. ט., מה הרמז בהשם "הדסה" כמ"ש (אסתר ב, ו) "הדסה היא אסתר"?
- (יב) מהו הדיוק מ"ש בסוף המגילה על מרדכי (אסתר י, ג) "ודובר שלום לכל זרעו", מהו "שלום" דוקא?
- (יג) מהו הענין, שהמן מזרע עמלק בא מ"תמנע" (וישלה לו, יב), מהו הרמז בהשם "תמנע"?
- (³) ראה עוד בזה לעיל סי' יב. ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ו סימנים נו. נו.
- (⁴) פירושו: תיבת "מרדכי" אינו הגימטריא בשלימות למספר ואותיות "מירא דכיא", ד"מרדכי" בגי' 276, ו"מירא-דכיא" בגי' 288, וחסר מספר ואותיות "יא" מתיבת "מירא", וחסר אות "א" מתיבת "דכיא", דהשם "מרדכי" הוא מצירוף אותיות "מר" מתיבת "מירא", ואותיות "דכי" מתיבת "דכיא". נמצא, דחסר אותיות "יא" מתיבת "מירא", ואות "א" מתיבת "דכיא", מספר י"ב כדלקמן (ראה הערה 11).
- ומבאר, דהגימטריא ד"מירא דכיא" מרמז על גבורות, דהוא גי' אלקים בפשוט + אלקים ברבוע כדלקמן. והשם "מרדכי" אדרבה מורה על מיתונק הגבורות.
- (⁵) חסר בו י"א . . . וא': יש לומר שמדייק כאן "ארבע" פרטים,
- (א) למה נחסר מספר וסכום "שתיים עשרה" משם מרדכי, דהרי "מירא דכיא" בגי' 286, ו"מרדכי" בגי' 274, הרי חסר מספר "יב"?
- (ב) מספר י"ב שחסר יכול להיות ע"י כל מיני צירופי אותיות, וכאן הוא דוקא בצירוף אותיות "יאא"?

ילקוט לוי יצחק – פורים

והוא, כי מיר"א דכי"א הוא מספר פו"ר⁶ שהוא מספר⁷ אלקים פשוט ואלקים ברבוע, שהוא גבורות קשות, והוא הפור שהפיל המן.
ותיבת פו"ר כשתצרף עם⁸ מרדכי בגי' ב' פעמים מנצפ"ך⁹ שהם גבורות קשות, שהוא בגי'¹⁰ תמנע¹¹.

(ג) בהנ"ל אות ב', למה נחסר בדיוק "שלש" אותיות, דבתורה כל פרט ופרט מדוייק?
(ד) לפי המבואר לקמן, יבואר גם "טדר" האותיות, 1) אות "ו", 2) אות "א", 3) אות "א",
דכל דבר ודבר מדוייק בתכלית?
(⁶) פירוש: "מירא" (בגי' 251) + "דכי"א" (35) = 286, וכן פו"ר בגי' 286.
(⁷) פו"ר בגי' "אלקים" פשוט (86) + "אלקים" ברבוע (200). [והיינו: א (1) + א"ל (31) + אל"ה (36) + אלה"י (46) + אלקי"ם (86) = 200].
ביחד: 86 + 200 = 286, בגי' פו"ר.
נמצא, ש"פור" הוא צירוף שמות "אלקים" בחי' גבורות כידוע.
וב' פעמים "אלקים", היינו אלקים פשוט וברבוע, הוא ע"ד ב' פעמים מנצפ"ך (בגי' "תמנע") שמורה על גבורות קשות.
(⁸) פירוש: פו"ר (בגי' 286) + מרדכי"י (274) = 560, וכן ב' פעמים מנצפ"ך (280 × 2) = 560, שהם מורים על גבורות קשות (ראה הערה 8), וכן תיבת "תמנע" בגי' 560, וזהו שהמן ע"י הפור רצה להמשיך גבורות על מרדכי.
(⁹) מנצפ"ך: אותיות אלו מורים על גבורות, והטעם: האותיות "מנצפ"ך" הן מיוחדות, בסוג בפני עצמן, מכל שאר האותיות דהאל"ף בי"ת, דשאר כל האותיות באות בראש התיבה, באמצע, או בסוף, משא"כ האותיות "מנצפ"ך" – הינו האותיות הסופיות "ס', נ', י', ק', פ', ר'" באות הן רק בסוף התיבה. וראה במאורי אור ערך מנצפ"ך וז"ל: "מנצפ"ך הם ה' גבורות, ולכן הם באים בסוף התיבה לתת גבול ומדה כי כן טבע הגבורות". ובלקוטי לוי יצחק, הערות לזהר שמות-דברים עמוד שמ וז"ל: "מדה וגבול הם מצד הגבורות, וכמו ה' אותיות מנצפ"ך הבאים בסוף התיבה, שער פה תבוא ולא יותר, וכל מדה וגבול מצד הגבורות". וראה גם בתורת לוי יצחק, חידושים וביאורים לש"ס עמוד רכז: מנצפ"ך בגימטריא "גבורה דין". עיי"ש. וכ"ש ב' פעמים מנצפ"ך דמורה על גבורות קשות. וראה תניא – שער היחוד והאמונה סוף פ"ד. ספר הערכים – חב"ד, מערכת אותיות אל"ף-אטב"ח עמוד א ואילך, ובעיקר שם עמוד סד.
(¹⁰) בגי' תמנע: "תמנע" בגי' 560, וכן ב' פעמים מנצפ"ך (280 × 2) = 560. ראה לקוטי תורה מהאריז"ל פרשת שופטים מצות לא ירבה לו נשים, כדלקמן.
(¹¹) תמנע: (וישלח לו, יב) "ותמנע היתה פילגש לאליפז בן עשו ותלד לאלפז את עמלק". והקן מזרע עמלק כמ"ש (אסתר ג, א) "המן בן המדתא האגגי", ואגג בא מעמלק כמ"ש (בלק כד, ז) "וירם מאגג מלכו", וכמ"ש (שמואל-א טו, ח) "ויתפש את אגג מלך עמלק".
ראה תרגום ותרגום שני לאסתר ג, א. ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ב סי' צד.

אך יש המתקה בשם אלקים, והוא מה שמתחלף באותיות הקודמין לו
אכדט"ם¹² פחות מספר י"ב ממספר אלקים. והוא מספר מרדכי¹³, (וכן
הדסה¹⁴ שהיא אסתר הוא מספר זה).

¹² אכדט"ם. פירושו: ראה פרי עץ חיים שער חג המצות פרק א (מזהר ח"ב רסא, ב) וז"ל: בסוד
חילוף שם אלקים, והוא שם אכדט"ם. והענין: כי אל"ף אינה יכולה להתחלף, כי אין אות אחרת
קודמת אלי', אבל למ"ד תתחלף בכ' הקודמת אלי', וכן ה' מתחלף בד' הקודמת אלי', עד אות י'
נתחלף בט' הקודם אלי'. אך ש' של אלקים אמת שהיא מתחלפת, כי ש' דאלקים הוא מ"ם סתומה,
ומתחלפת במ' פתוחה הקודמת אלי'. אך שלפי שלעולם כל אות ש' אחרונה שבכל תיבה היא סתומה,
לכן נכתב שם זה אכדט"ם באות ש' סתומה, ואמנם בערך א' נקרא גם אות ש' מתחלפת, אך בערך
שנתחלפה באות ש' שכמותה, אינה נקראת נתחלפת.

והנה שם זה יותר פנימי מן שם אלקים, כי שם זה הוא אותיות קודמת לשם אלקים, ולכן הם יותר
רחמים. משא"כ, שאם ה' נחלף באותיות אחרונות של אחר אותיות אלקים, והוא שם במוכ"ן, כנזכר
בוהר (פרשת פקודי דף רסב, א), והוא יותר תחתון ודין משם אלקים. ואע"פ שבשם הוי"ה הוא
להיפוך, שכל מה שמתחלף הוא דין.

והענין הוא, שם הוי"ה הוא רחמים פשוטים, וכאשר יתחלף, מורה על העלם הרחמים. וכן בשם
זה, ההתחלפות מורה על העלם הדין, שהוא בסוד בשם אלקים, נמצא כי השם אכדט"ם, עליון ופנימי
יותר משם אלקים, ולסבת מציאות שם זה, נקרא בינה אלקים חיים, והוא בסוד שם זה. וכ"מ שתמצא
אלקי"ם חיים, הוא רומז לשם זה. עיי"ש.

ראה לעיל סי' לב. מא. שיחות קודש ה'תשל"ו ח"א, ש"פ האוינו (שבת תשובה) סעיף מב. תורת
מנחם – תפארת לוי יצחק במדבר-דברים סימן רמט. ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ב סי' נה. חלק ד
סי' ה. חלק ה סי' מח. נו.

נמצא, שם "אלקים" בגי' 86, ועי' ההמתקה באותיות הקודמות "אכדט"ם" (74) הוא חסר במספר
י"ב (12).

¹³ יש לומר, דהמעייין בדברי הרב המחבר כאן, יראה עד כמה הדברים מדוייקים בתכלית. דלעיל
מדוייק "כי חסר בו י'א שבמירא וא' שבדכיא",
והנה מבואר בלקוטי לוי יצחק (אגרות קודש ע' רנב. הערות לזהר בראשית ע' פב), ד"עיקר"
החילוף משם "אלקים" לשם "אכדט"ם, הן האותיות האמצעיות "להי", המתחלפות לאותיות
"כדט".

דהרי אות אל"ף אינה מתחלפת, מפני שאין אות הקודמת לה בסדר הא-ב, וכן האות "מ" (כנ"ל
הערה 12) נתחלפה מאות מ' סתומה ("ם") לאות מ' פתוחה ("מ"), ובכללות נשארה האות "מ", אך
בגלל היותה בסוף התיבה, לכן חוזרת להיות אות "ם" סתומה.
נמצא, ד"עיקר" החילוף הוא אותיות לה"י לאותיות כד"ט.

והנה, כשתתחלף האות "ל" לאות "כ", נחסר מספר ואות "י", וכשתתחלף אות "ה" לאות "ד"
נחסר מספר ואות "א", וכשתתחלף אות "י" לאות "ט" נחסר מספר ואות "א", וזהו בדיוק האותיות
"יאא" הנחסרות מ"מירא דכיא" לשם "מרדכי", להורות ולרמז על ההמתקה ע"י חילוף שם "אלקים"
לשם "אכדט"ם, ומתורצות בזה שאלות ו. ז. ח. ט., דחסר דוקא "שלש" אותיות אלו "יאא", לרמז
על ההמתקה, מהשלש אותיות "להי" להשלש אותיות "כדט", וגם ה"סדר" של האותיות "יאא"
יומתק ביותר וד"ל.

¹⁴ פירושו: כמ"ש (אסתר ב, ו) "ויהי אמן את הדסה היא אסתר", "הדסה" בגי' 74, כמספר
"אכדט"ם.

וכמו בהשם מרדכי שהוא פחות מספר י"ב ממספר "מירא דכיא", ד"מירא דכיא" מורה על גבורות
(כמספר פו"ר כנ"ל), ו"מרדכי" מורה על המתקת הגבורות, ע"ד שם "אכדט"ם שהוא פחות מספר
י"ב משם "אלקים".

כן עד"ו, ד"אסתר" הוא עיי"ש ההסתר וההעלם (ראה חולין קלט, ב) שאסתר מן התורה מנין,
כמ"ש (וילך לא, יח) "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא", והשם הדסה (בגי' ע"ד) הוא מרמז על
המתקת הגבורות וההעלם, שהוא המתקת שם "אלקים" עצמו, ע"י האותיות הקודמות, ובדיוק חסר
ופחות ג"כ מספר י"ב, אלקים בגי' 86, ו"הדסה" 74, כמספר אכדט"ם כנ"ל.

וראה אור התורה מגלת אסתר (הוצאת תש"נ) עמוד טז. וז"ל: ואפשר לומר כי במלכות דאצילות
יש שני מדרגות, הא' שהיא באצילות, הב' כשהיא יורדת לבי"ע וכמ"ש (בלקו"ת* שיר השירים ח,
א) בביאור ע"פ שחורה אני ונאווה, וזהו ענין הדסה היא אסתר, אשר הדסה היינו כשמיחדת עם ז"א
בעלה חג"ת דאצילות, היא אסתר כשיורדת לבי"ע כשושנה בין החוחים עיי"ש. (ראה גם ילקוט לוי
יצחק עה"ת ח"א סימן קלח).

* ראה ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ב סימן לג הערה 3.

ילקוט לוי יצחק – פורים

והמן הרשע שכעס עליו שרצה להרגו, הפיל פו"ר שהוא מספר מיר"א דכ"א בשלימות. וכשתצרף זה עם מרדכ"י, היינו כשתצרף פו"ר (מספר מיר"א דכ"א) עם מרדכ"י, יהי מספר ב' פעמים מנצפ"ך שהם גבורות קשות, כמו תמנ"ע כמ"ש בטעמי המצות להרח"ו ז"ל זיע"א פרשת שופטים בענין ח"י נשים של המלך ע"ש. ועי"ז יאבד את מרדכי ח"ו.

דרו"ר¹⁵ הוא מספר ב' פעמים אד"ר. כי גזירת המן הי' על חדש אדר. ויש ב' פעמים אדר, אדר ראשון ואדר שני.

והנותר¹⁶ במ"ר דרו"ר¹⁷ על מרדכי, שהוא התרגום דמר דרור, הוא מספ"ר שלו"ם במכוון. זהו מ"ש בסוף המגלה על מרדכי¹⁸ ודובר שלום לכל זרעו, שלו"ם דוקא.

לקוטי לוי יצחק, ליקוטים על פסוקי תנ"ך ומאחז"ל עמוד צו

* * *

¹⁵ מרמוז כאן, דבתיבת "מר דרור" דמשם דורשין מרדכי מן התורה מנין, הנה אדרבה מרומז בו הישועה. דרו"ר בגי' 410, וכן ב' פעמים "אדר" (205 × 2) = 410. ראה גם לקמן סי' נו.

¹⁶ מבאר: דכוונת ה'מן היתה לאבד את מרדכי, בצירוף מרדכי עם פו"ר (וכן "מירא דכ"א"), דהם בגי' ב' פעמים גבורות, וע"ז מבאר כאן, דבתיבת "מר דרור" (דמשם דורשין מרדכי מן התורה מנין וכו') מרומז הישועה, ד"מר" (בגי' 240) + "דרור" (410) = 650, וכן "מרדכי" (274) + "שלו"ם" (376) = 650 במכוון. שיהי' שלום דוקא.

¹⁷ פירושו: החילוק הנותר וההפרש בין מספר וגימטריא תיבות "מר דרור" עם תיבת "מרדכי" הוא מספר "שלו"ם, והוא:

מ"ר (בגי' 240) + דרו"ר (410) = 650, ותיבת "מרדכי" בגי' 274, ההפרש ביניהם, 650 - 274 = 376, שהוא מספר שלו"ם.

נמצא, מרדכי" (274) + שלו"ם (376) = 650, והוא מספר "מר דרור", 650.
¹⁸ אסתר י, ג.

◀10▶

רמזים בז' פעמים השתחווה של יעקב, דמרדכי ואסתר ינצחו את המן הבא מעשו וכו' – "אברהם שרה יעקב" בגי' "מרדכי אסתר"

איש יהודי, שהי' שקול כאברהם בדורו, מה אברהם אבינו מסר את עצמו לתוך כבשן האש והחזיר והכיר לבריות גדולתו של הקב"ה, הה"ד (לך לך יב, ה) ואת הנפש אשר עשו בחרן, אף מרדכי בימיו הכירו הבריות גדולתו של הקב"ה, הה"ד (אסתר ח, יז) ורבים מעמי הארץ מתיידיים וייחד שמו של הקב"ה וקדשו, לפיכך נקרא יהודי, דכתיב איש יהודי, אל תקרי יהודי אלא יחידי.

אסתר רבה פרשה ו, ב

במגילת אסתר ע"פ איש יהודי שמרדכי בדורו כמו אברהם, והראי' ממאמר רז"ל¹ אימא דאברהם שמה אמתלאי כו' ואימא דהמן שמה אמתלאי כו'.

ואסתר מלכה על קכ"ז² מדינות כמספר שני חיי שרה קכ"ז, הרי שמרדכי ואסתר שייכים לאברהם ושרה.

והניתוסף במרדכי³ על אברהם הוא פעם אחת הוי'. והנתוסף באסתר על שרה, הוא ו' פעמים הוי', ביחד ז' פעמים הוי' הוא מספר יעקב"ב.

הוא, כי כדי לנצח את המן הרשע הבא מעשו, שהוא ג"כ מאברהם ושרה, הוא ע"י בחי' יעקב דוקא. והוא מ"ש⁴ כי ביצחק יקרא לך זרע, ביצחק ולא כל יצחק⁵, הוא רק יעקב הבא מיצחק. לכן נתוסף באסתר ומרדכי מספר ז' פעמים הוי' מספר יעקב"ב, להורות שהם, מרדכי ואסתר הבאים מזרע יעקב, ינצחו את המן.

¹ בבא בתרא צא, א. "ואמר רב חנן בר רבא אמר רב, אמי' דאברהם אמתלאי בת כרנבו, אמי' דהמן אמתלאי בת עורבתי". ראה ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק א' סימן פ. פג*. קלח.

² בראשית רבה פרשה נח, ג. וז"ל: "רבי עקיבא הי' יושב ודורש והצבור מתנמנם בקש לעוררן, אמר, מה ראתה אסתר שתמלוך על שבע ועשרים ומאה מדינה, אלא תבא אסתר שהיתה בת בתה של שרה שהיתה ק' וכי' וז' ותמלוך על ק' וכי' וז' מדינות".

³ פירוש: מרדכי"י (בגי' 274), אברהם"ם (248), החילוק ביניהם (248 – 274) = 26, שהוא פעם אחת "הוי'".

אסתר"ר (בגי' 661), שר"ה (505), החילוק ביניהם (661 – 505) = 156.

וכן ו' פעמים הוי' (6 × 26) = 156.

ביחד: 26 + 156 = 182, שהוא ז' פעמים הוי' (7 × 26) = 182, כמנין יעקב"ב.

⁴ וירא כא, יב.

⁵ ראה ירושלמי נדרים פרק ג הלכה ח: הנודר שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר באומות. גמ'. ואין ישמעאל בכלל זרעו של אברהם (וירא כא, יב), כי ביצחק יקרא לך זרע, ואין עשו בכלל זרע יצחק. א"ר יודן בר שלום ביצחק במקצת יצחק. ר' הונא אמר ב"ת תרי, בן שהוא עתיד לנחול שני עולמות העולם הזה והעולם הבא.

ובפי' קרבן העדה: ופריך ואין ישמעאל בכלל זרעו של אברהם, בתמי', ולמה יהא מותר בכל האומות. ומשני כתיב כי ביצחק יקרא לך זרע, דוקא יצחק ואין השאר זרעו. ופריך עשו וכו', ולמה יהא מותר בזרעו של עשו. ביצחק, ולא כל יצחק למעט עשו שאין בכלל זרעו של אברהם. ב"ת תרי, ב' של ביצחק אתי לרמוזי על הבן שהוא עתיד לירש שני עולמות הוא הנקרא זרעו והיינו זרעו של יעקב שנחלתו שני עולמות בימי דוד ושלמה וכן לעתיד.

ועיין בראשית רבה פרשה נג, ב.

ובדוגמא כמו שיעקב ע"י הז' השתחויות שהשתחוה להקב"ה כמ"ש והוא עבר לפנייהם וישתחו ארצה שבע פעמים, ועיין בזה"ק פרשת וישלח⁶ דף קע"א ע"ב, נצח את עשו⁷, ור"ל.

תורת לוי יצחק, חידושים וביאורים בש"ס עמוד צז

* * *

⁶ וז"ל [ובתרגום ללה"ק]: מש"כ (וישלח לג, ג) והוא עבר לפנייהם, מאי והוא (על מי נאמר "והוא") דא שכונתא עלאה דהוה אזלה קמיי' (אלא "והוא" הכונה על השכינה העליונה שהלכה לפני יעקב), ודא הוא נטירו עלאה (וזה היא השמירה העליונה שהלכה לשמור אותו), כיון דחמא יעקב (וכשראה אותה יעקב) אמר הא עידן לסגדא גבי' דקדשא בריך הוא דהוה אזיל קמיי' (אמר הרי עתה השעה להשתחות להקב"ה שהי' הולך לפניו), כרע וסגיד שבע זמנין (וכנגדו כרע והשתחוה שבע פעמים) עד גשתו עד אחיו, ולא כתיב וישתחו לעשו (כי לא לעשו השתחוה), אלא כיון דחמא דהא קדשא בריך הוא אזל קמיי' כדין סגיד לקבלי' (אלא כיון שראה שהקב"ה הולך לפניו אז השתחוה לנגדו), בגין דלא למיהב יקר למסגד לאחורא בר מני' (כדי שלא לתת כבוד להשתחות לאחר חוץ ממנו, ועשו חשב שכנגדו השתחוה יעקב), וכלא איהו כדקא יאות (והכל הי' כראוי), זכאין אינון צדיקייא דכל עובדיהון דקא עבדי בגין יקרא דמאריהון איהו (אשריהם הצדיקים שכל מעשיהם שעושים הם כנגד לתת כבוד לקונם), ובגין דלא יסטון לימינא ולשמאלא (וכדי שלא יטו עצמם לימין ולשמאל מדרך הישר של הקב"ה). [רמ"ק וכ"פ ומפרשים].

ראה גם ילקוט לוי"צ עה"ת חלק ב סימן עא.

⁷ ראה אור התורה וישלח (בראשית כרך ב) רלא, סוף עמוד א. פנים יפות עה"ת פרשת וישלח (לב, כח). ספר המקנה קידושין כט, ב, ד"ה ואפשר דמתרחש ניסא.

פירושו: ראה ילקוט לוי"צ עה"ת שם סימן סו, ש"עשו" בגי' 376, וכן ז' פעמים "טמא" (7 × 50 = 350), + פעם א' הוי' (26) = 376, וע"י שהשתחוה יעקב ז' פעמים, וכנ"ל יעקב הוא ז' פעמים "הוי'", הנה כל פעם השתחוואה בירר יעקב פעם אחת "טמא" של עשו, ואחר ז' פעמים השתחוואה של יעקב, בירור כל הז' פעמים "טמא" בעשו, ואז נתגלה הפעם א' "הוי'" שהי' טמון בעשו (שהי' נבלע בתוך הז' פעמים טמא), ואז נתעורר הצד הטוב של עשו ולכן "ויחבקהו וישקהו".

אסתר ב, ז – ויהי אמן את הדסה היא אסתר בת דדו כי אין לה אב ואם והנערה יפת תאר וטובת מראה ובמת אביה ואמה לקחה מרדכי לו לבת

◀TU▶

רמז בגימטריא בשם אסתר, בחי' מלכות המסתתרת בב"ע

הנה מלכות אם שהיא בבחי' אצי' בחינה אחרונה דאצילות, הנה מלכות היא נעשית ג"כ מקור לבי"ע¹, והוא העשרה מאמרות דמלכות שבהן נתהוו בי"ע שמצד זה המלכות אינה באצילות וכמ"ש בלקוטי תורה² בהביאור דשחורה ס"ב ע"ש.

והנה הד' אותיות דשם הוי"ג³ הם מאירים באבי"ע, חכמה י' באצילות, ואותיות הו"ה בבי"ע.

והוא ע"ד כמו באסתר הרומזת על מלכות שיוורת ומסתתרת⁴ בבריאה חסר בה י', שאז חסר ממנו אור האצילות בחי' חכ' י' שבאצילות.

¹ מלכות היא נעשית ג"כ מקור לבי"ע: ראה לקוטי לוי יצחק, הערות לזהר שמות-דברים ע' קא וז"ל: במל' יש ב' בחי', א' כמו שהיא באצי' בפנים שהיא בחי' ברתא דמלכא, ב' כשנעשית מקור לבי"ע שיוורת לבי"ע לבור הניצוצין שבשם שהיא בחוץ דהיינו לחוץ מהבית דאצי' אלא בבי"ע, ובחינה כמו שהיא באצי' היא נוקבא בחי' מקבל, וכשנעשית מקור לבי"ע ומבררת הניצוצין שבשם הוא בחי' דכורא, וכמו ואמונה כל זאת לשון נקבה וקיים עלינו לשון זכר, ועיין בלקו"ת פ' עקב בהביאור דואכלת ושבעת ע"ש ועיין בזה"ק פ' בלק דף כ"א סו"ב דהאי גינתא אתהפך והוי מעיין ע"ש.

² ראה לקוטי תורה שיר השירים ה, ב וז"ל: יש בחינת מלכות דאצילות ב' בחינות. הא' הוא בהיותה באצילות קודם שיוורת להיות עתיק לבריאה אשר באצילות הוא בחי' היחוד באור א"ס לך ה' הממלכה. הב' כשנמשכת מאצילות ומתלבשת בבריאה להיות עתיק לבריאה וזהו בחי' מְלַךְ מְלַךְ וימלוך. שאז נעשית מקור להתהוות הזמן עבר הוה ועתיד, משא"כ באצי' אין שייך בחי' זו שהוא היה הוה ויהיה ברגע א'.

והנה כשיוורת המל' בבריאה נקראת בלשון הגמרא והתרגום אונקלוס בשם שכינה ששוכן בהיכל קדשי קדשים שהיה שורה שם בחי' אלקות כמבואר בסש"ב פנ"ג ושם (בהיכל ק"ק דבי"ע וכן בהיכל ק"ק שבכהמ"ק) שייך לשון שכינה משא"כ בהיותה באצי' לא שייך לשון שכינה מאחר שמיוורת שם באור א"ס בתכלית היחוד ואינה מתלבשת ושורה במקור הנבראים עדיין. רק כשנעשית בחי' עתיק לבריאה ומתלבשת בא"א דבריאה. שהוא שרש ע"ס דבריאה. ובריאה הוא נבראים. ושורה שם התגלות אלקות שייך לשון שכינה שבחינת מלכותו ית' שבאצילות שבה מלובש הקו מאור א"ס ב"ה שוכנת בתוך בריאה עיי"ש.

³ ראה ספר המאמרים תרנ"ט (הוצאת תשע"א) ע' מ וז"ל: דכללות עולמות אבי"ע נכללים בד' אותיות הוי", יו"ד באצי' ה' בבריאה וא"ו ביצירה ה' אחרונה בעשי', זהו מצד מדרי' האצי' שמתלכשים בבי"ע, דאימא עילאה מקננא בבריאה, ולכן בריאה אות ה' ראשונה, וז"א ביצירה כו', אבל כ"ז הוא שנמשך בבי"ע ע"י בחינת מלכות, שהוא בחינת שם אלקים כו', ועמ"ש בכס"מ על מאמר הת"ז אימא עילאה מקננא בכורסיא בתי' ו' ד' י"ח ע"ב, אבל עצם שם הוי"ה הוא באצי' עיי"ש. וראה לקו"ת בלק עג, ב. תורת מנחם – ספר המאמרים ה'תשכ"ז ע' מט.

⁴ ראה תורת מנחם – ספר המאמרים תשכ"ד ע' קל וז"ל: מבואר בספרי קבלה^א שהדסה ואסתר הם ב' השמות דספירת המלכות. והיינו², שספירת המלכות נקראת בשם הדסה כאשר היא קשורה עם הדס (ע"ד מ"ש בגמרא שאסתר נקראת הדסה ע"ש הצדיקים שנקראו הדסים) שהוא ענף עץ עבות (אמור כג, מ), שיש בו ג' עלין, חסד גבורה תפארת, שהם כללות הספירות דז"א, והיינו, שכאשר המלכות קשורה ומתייחדת עם ז"א (שעיקרו חג"ת, הדס), אזי נקראת בשם הדסה. וספירת המלכות נקראת בשם אסתר, ע"ש הסתר אסתיר, כשהיא יורדת מאצילות לבי"ע, שאז עמידתה באופן של הסתר אסתיר פני. ועז"נ הדסה היא אסתר, שגם בירידתה לבי"ע שאז היא במעמד ומצב דהסתר אסתיר פני (אסתר), יורד עמה גם בחי' התפארת, שזהו כללות הענין דהדס (הדסה). עיי"ש.

(א) ראה פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) ערך הדס. מאורי אור ה, יז.

והוא, כי שם אדנ"י דמלכות⁵ כשהוא במלואו באצ"י הוא מספר תרע"א, ובאסתר שזהו בחי' מלכות כמו שמסתתרת בבריאה חסר י' למספר תרע"א והוא י' דאדנ"י, שזהו אסתר שמסתתרת בבריאה נחסר ממנו אות אחד י', בחי' חכמה⁶ המקנן באצ"י.

לקוטי לוי יצחק, הערות לזהר שמות-דברים עמוד קנח-קנט

וראה ד"ה ויהי אומן עטר"ת (יצא לאור בקונטרס בפ"ע לקראת פורים שנה זו (תשכ"ד), עם הערות מכ"ק אדמו"ר זי"ע (נדפס אח"כ בסה"מ עטר"ת ע' שח ואילך)). ד"ה הנ"ל תשי"ג (סה"מ תשי"ג ע' קא ואילך). ד"ה בלילה ההוא תשי"ט (סה"מ תשי"ט ע' קלו ואילך).

(ב) ראה גם אוה"ת מגילת אסתר ס"ע טו ואילך.
⁵ אדנ"י דמלכות כשהוא במלואו. פירושו: אדנ"י במלואו הוא, אל"ף (111), + דל"ת (434), + נו"ן (106), + יו"ד (20) = 671. "אסתר" (וכן "שושנה") בגי' 661, נמצא "אסתר" בגי' שם "אדני" במלואו חסר י' (10).

ראה גם סה"מ תרכ"ו עמוד קסח. לקמן סי' 000.
⁶ חכמה המקנן באצ"לות: כ"ה בכ"מ בדא"ח (ראה תו"א משפטים עה, א. המשך וככה תרל"ז פכ"ט (נדפס לאח"ז גם בסה"מ תרל"ז ח"ב (קה"ת תשע"ג) ע' תנב). סה"מ תרצ"ו ע' 119. ה'ש"ת ע' 59. תשי"ג ע' 133. ועוד). ראה רמ"ז לזח"ב רכ, ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בסה"מ ה'ש"ת שם. ספר המאמרים תרס"ו (הוצאת ה'תשע"א) עמוד יב.

אסתר ב, יז – ויאהב המלך את אסתר מכל הנשים ותשא חן וחסד לפניו מכל הבתולות וישם כתר מלכות בראשה וימליכה תחת ושתי

טעם דאסתר היתה בדיוק בת ע"ט שנה כשנלקחה לבית המלכות

ואברהם בן שבעים וחמש שנים, הה"ד (אסתר ב, ז) ויהי אומן את הדסה היא אסתר. רבי ברכיה בשם רבנן דתמן אמר, אמר הקב"ה לאברהם אתה יצאת מבית אביך בן שבעים וחמשה שנים חייך אף גואל שאני מעמיד ממך יהיה בן שבעים וחמשה שנים כמנין הדסה.

בראשית רבה פרשה ל, יג

אתה יצאת, שזהו התחלת צמיחת מלכות שמים בעולם אשר זהו הישועה האמיתית וגאולת אברהם, ומעשה אבות סימן לבנים הגאולת ישראל בימי המן, וכמו שעזב אברם אביו ואמו לפנות לעבודת ה' כן אסתר תהיה בלא אב ואם וכמ"ש (תהלים כז, י) כי אבי ואמי עזבוני וה' יאספני ותהיה בת ע"ה שנה ותבא הישועה על ידה בזכותך.

מנין הדסה, הדסה בגימטריא ע"ד שאז נלקחה מבית מרדכי אל בית הגי שומר הנשים, וי"ב חודש היתה בתמרוקי' הרי ע"ה, ועיין בילקוט אסתר כל המאמר.

פירוש מהרז"ו

אסתר¹ היתה בת ע"ד שנה כמנין הדסה כשנלקחה אל בית המלכות, שהוא לנגד הע"ה שנה דאברהם כמ"ש במד"ר² פרשת לך ע"ש, והוא המתקת שם אלקים³ בהאותיות הקודמין לו שמספרם ע"ט, (ולהעיר מהע"ה⁴

¹ מבאר, בשני השמות "אסתר" ו"הדסה" מרומזו המתקת הגבורות, ד"אסתר" הוא ע"ש ההעלם – הגבורות, כמ"ש (וילך לא, יח) "ואנכי הסתר אסתיר פנים ביום ההוא" (ראה חולין קלט, א: אסתר מן התורה מנין וכו'), והשם "הדסה" מרמז על המתקת הגבורות, ע"י חילוף שם "אלקים".
² ראה גם לקמן סי' 000.

³ ענין זה מבואר בפרי עץ חיים שער חג המצות פרק א (המצויין כאן) וז"ל: בסוד חילוף שם אלקים, והוא שם אכדט"ם. והענין: כי אלף אינה יכולה להתחלף, כי אין אות אחרת קודמת אלי', אבל למד נתחלף בכ' הקודמת אלי', וכן הה' מתחלף בד' הקודמת אלי', עד אות י' נתחלף בט' הקודם אלי'. אך ס' של אלקים אמת שהיא מתחלפת, כי ס' דאלקים הוא מ"ם סתומה, ומתחלפת במ' פתוחה הקודמת אלי'. אך שלפי שלעולם כל אות ס' אחרונה שבכל תיבה היא סתומה, לכן נכתב שם זה אכדט"ם באות ס' סתומה, ואמנם בערך א' נקרא גם אות מ' מתחלפת, אך בערך שנתחלפה באות ס' שכמותה, אינה נקראת נתחלפת.

והנה שם זה יותר פנימי מן שם אלקים, כי שם זה הוא אותיות קודמת לשם אלקים, ולכן הם יותר רחמים. משא"כ, שאם הי' נתחלף באותיות אחרונות של אחר אותיות אלקים, והוא שם במוכ"ן, כנזכר בזהר (פרשת פקודי דף רסב, א), והוא יותר תחתון ודין משם אלקים. ואע"פ שבשם הוי"ה הוא להיפוך, שכל מה שמתחלף הוא דין.

והענין הוא, שם הוי"ה הוא רחמים פשוטים, וכאשר יתחלף, מורה על העלם הרחמים, וכן בשם זה, ההתחלפות מורה על העלם הדין, שהוא בסוד בשם אלקים, נמצא כי השם אכדט"ם, עליון ופנימי יותר משם אלקים, ולסבת מציאות שם זה, נקרא בינה אלקים חיים*, והוא בסוד שם זה. וכ"מ שתמצא אלקים חיים, הוא רומז לשם זה. עיי"ש.

ראה שיחות קודש ה'תשל"ו ש"פ האיגו (שבת תשובה) סעיף מב.

* ראה המשך תרס"ו (הוצאת תשע"א) עמוד תקנו, ביאור החילוק בין "אלקים" סתם, ובין "אלקים חיים".

⁴ ראה לקוטי תורה מהארז"ל שיר השירים א, ב. וז"ל: ר"ת כ' טובים דודיך מייין הוא כדט"ם, וחסר מזה השם אות א' להיות חילוף אלקים כנודע, וזה השם נמשך אלי' מן הבינה הנקרא יין משם

ד' רבתי דשמע כו' 5 אהד), ועיין בפרי עץ חיים בכוונת פסח ובכוסות של פסח וד"ל. והוא המתקת המוחין דקטנות ע"י המוחין דגדלות. לקוטי לוי יצחק, אגרות קודש עמוד שב

ס"ג שבה, ועם י' אותיותיו ע"ג כמנין כדט"ם, ועם תוספות א' כנגד השם נעשה אכדט"ם, והא' הזו לוקחת משם אהי"ה ושם זה עולה ע"ד שהם סוד ע' וד' גדולה דשמע. עכ"ל. (וראה לעיל הערה 3). פרי עץ חיים שער ספירת העומר פרק ז' וז"ל: שם אכדט"ם שבבינה, שהוא חילוף של אלהי"ם, ולכן הוא יותר רחמים, ואלו הם סוד ה' גבורות דגדלות, וז"ס (ישעי' כד, ו) בטחו בה' עדי עד, הוא שם אכדט"ם גימ' ע"ד להיותו רחמים, לכן תלוי בו הבטחון, ולזה רמזו בזהר פרשת וארא (כב, א), על פסוק זה, ושם נאמר כי עדי"ה הוא בבינה, ויובן עם מה שאמרנו כאן. ואמנם מה שנתחלף שם אלהי"ם, הן ג' אותיות אמצעית שהם כד"ט, כי אותיות א"ם אינן מתחלפות, ואותיות אלו המתחלפות מדין ונעשין רחמים, הם גי' ל"ג, וזהו (ויצא לא, נב) ע"ד הג"ל הזה ביני וביניך, כי שם נקרא ע"ד, וג' אותיות אלו המתחלפות גי' ג"ל, זהו (ויצא לא, מח) הגל הזה ע"ד, ע"ש.

⁶ ואתחנן ו, ד.

אסתר ג, א – אחר הדברים האלה גידל המלך אחשוורוש את המן בן המדתא
האגגי וינשאהו וישם את כסאו מעל כל השרים אשר אתו

◀ י ט ▶

ביאור במאחז"ל (סנהדרין צ, ב) מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, ר' שמואל בר
שילת, שהי' (בבא בתרא ח, ב) מלמד תינוקות

המן¹ ר"ת ה' ה' נגלה [נקראת, היינו שבה' זמנים מגלה נקראת.
כי בהמן יש בירור, שחוזר לקדושה, כי מבני בניו של המן למדו תורה
ברבים³ ומנו רב שמואל בר שילת, שהי' מלמד תינוקות כדאיתא בב"ב⁴ דף

¹ בסימן זה יבואר "שמונה" שאלות ודיוקים, והם:

(א) איתא בסנהדרין צו, ב: "מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, ומנו, ר' שמואל בר
שילת". מהו הענין בזה?

(ב) מהו הדיוק "מבני בניו", והרי יכול לומר "מבניו של המן", מהו "מבני בניו"?

(ג) מהו הטעם שדוקא "רב שמואל מבני המן למד תורה"?

(ד) בהנ"ל שאלה ג, מהו הרמז והטעם דשמו הוא "רב שמואל בר שילת", ומהו הקשר
דשמו להמן?

(ה) מה הטעם דלמד רב שמואל (ב"ב ח, ב – מובא לקמן הערה 4) עם תינוקות דוקא?

(ו) טעם ודיוק שם החג "פורים" בלשון רבים ולא "פור"?

(ז) טעם ורמז דנקרא "מגלה" בלי אותי' (ולא "מגילה")?

(ח) מה הרמז והטעם דעיקר גזירה של המן הי' נגד התינוקות שלא ילמדו תורה כדאיתא
במדרש? (מובא לקמן הערה 13)

והכל יבואר בפנים.

² ראה לעיל סי' 000 כל הביאור.

³ סנהדרין צו, ב (בגירסת העין יעקב): "מבני בניו של המן למדו תורה בבני ברק, ומנו, רב
שמואל בר שילת". ילקוט שמעוני ירמי' רמז שלה.

וראה ספר המאמרים פר"ת ע' רצו, בהערות כ"ק אדמו"ר זי"ע על המארו"ל (גיטין נו, ב) מבני
בניו של המן למדו תורה ברבים. וז"ל: "וראה לקוטי תורה להאריז"ל (ובס' הליקוטים) ס' שופטים
דר"ש בר שילת הי' מבני בניו" (של המן).

ועיין רשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע חוברת ו.

⁴ בבא בתרא ח, ב. וז"ל [ובהסכר דברי הגמ'] : "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד" (דניאל
יב, ג) – אלו מלמדי תינוקות. (ושואלים): כגון מאן (מי?), שהרי לא כל מלמד תינוקות אפשר לקרוא
לו בתארי כבוד אלה) אמר רב: כגון רב שמואל בר שילת. (ומספרים, ש) רב אשכחיה (מצא אותו,
את) רב שמואל בר שילת דהוה קאי בגינתא (שהיה עומד בגינה), אמר ליה (לו) שבקתיה להימנותך
(עזבת את נאמנותך, והזנחת את התלמידים?) אמר ליה (לו): הא תליסר שנין דלא חזיא לי (הרי זה
שלוש עשרה שנה שלא ראיתי אותה, את גינתי) והשתא נמי דעתאי עלויהו (ועכשיו גם כן דעתי
עליהם, על התינוקות).
וראה רשימות חוברת ו שם.

ילקוט לוי יצחק – פורים

22

ח' תינוקות דוקא, דהיינו את נצח והוד⁵ שנקראו בניך⁶ למודי הוי', והיינו שרבו שמואל בר שילת ממתיק ע"י תורה את הגבורות מ"ן⁷ דמנצפ"ך⁸, מ"ן⁹ דהמן שבנצח והוד.

או י"ל מה שלמד לתינוקות דוקא, היינו, כי תינוקות הם מוחין דקטנות שמשם יניקת המן, והנס דפורים הי' שהמתיקו המוחין דגדלות, ג' פעמים¹⁰ הוי' כמספר מגלה¹¹, את הג' מוחין דקטנות ג' פעמים אלקים כמספר פורים.

⁵ נצח והוד שנקראו בניך. פירוש: מבואר בחסידות דהאדם נחלק לג' חלקים:

(א) הראש – מקום השכל, בחי' חב"ד. הם האב והאם.

(ב) חלק האמצעי, הלב (ועיקר הגוף) מקום המדות בחי' חג"ת, דהראש חב"ד מוליד המדות (כמ"ש בתניא פ"ג).

(ג) הרגלים נק' נה"י, החלק שלמטה ואחרי הגוף – המדות – שבחי' נה"י הוא הפעולה של המדות נק' "לבר מגופא" כידוע.

וראה לקוטי תורה פ' מסעי צה, ב*.

בענין רגלים בחי' נה"י – ראה סידור עם דא"ח קמא, א [ובהוצאת תשע"ט – ריב, ב]. אור התורה משפטים סוף עמוד א'קעד. ויצא (בראשית כרך א) רה, ב. שיר השירים ח"ב ע' תשנב. ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ד סימן קכח. ועוד. תקו"ז בהקדמה (יז, א) ובהנסמן שם בניצור"ז.

(* וז"ל: נודע כי נצח והוד נק' ירכין לבר מגופא ונק' בדי ערבות שאין בהם לא טעם ולא ריח ופי' לבר מגופא היינו כי חג"ת הם עצם המדות ונה"י הם השפעות המדות לזולתו ולכן נק' לבר מגופא.

וענין שאין בהם טעם וריח, היינו, כי בחג"ת יש עדיין הארת השכל והטעם, ולפי הארת המוחין והשכל כך הם אופני המדות בהתפעלות הלב אם רב ואם מעט, כי הארת המוחין מאירים בחג"ת, ולכן בחג"ת יש בהם טעם היינו הארת הטעם מהשכל מתלבש בהמדה. משא"כ בנו"ה כי נו"ה היינו שאחר שנסתלקו השכל והטעם של המדה מ"מ מתנצח לעשות המדה מחמת שכך נשאר ההסכמה אצלו, ע"ש.

⁶ ישע"י נד, יג. ראה מאורי אור ערך אות ל סעיף כט. וז"ל: למודי ה' נצח הוד, למודי התפארת הנקרא הוי' עיי"ש.

⁷ ראה לקמן סי' 000, בדבר החמשה תיבות ד"מנצפ"ך (המורים בכללות על גבורות, ראה הערה 8), הגה בפרטיות הוא כך: אות "מ" הוא בחי' גבורות ד"נצח", אות "נ" בחי' גבורות ד"הוד", אות "צ" בחי' גבורות ד"..." אות "פ" בחי' גבורות ד"...", ואות "ך" בחי' גבורות ד"..."

וזהו שמבאר כאן הדיוק "מבני בניו של המן למדו תורה ומנו ר' שמואל", המרמז דע"י התורה של ר' שמואל – בחי' נצח והוד – "המתניקו" הגבורות דהמן, דרשו בעיקר השני אותיות "מן" (משמו "המן"), בחי' נצח וגבורה דקליפה, וזהו הדיוק "מבני בניו" וד"ל.

⁸ מנצפ"ך: אותיות אלו מורים על גבורות, והטעם: האותיות "מנצפ"ך הם מיוחדים, בסוג בפני עצמן, משאר כל האותיות דהאלף בית, דשאר כל האותיות באים בראש התיבה, באמצע, או בסוף, משא"כ האותיות "מנצפ"ך – הינו האותיות הסופיות "ס', נ', י', ח', פ', ק" הם באים רק בסוף התיבה. וראה במאורי אור ערך מנצפ"ך וז"ל: "מנצפ"ך הם ה' גבורות, ולכן הם באים בסוף התיבה לתת גבול ומדה כי כן טבע הגבורות". ובלקוטי לוי יצחק, הערות לזהר שמות-דברים עמוד שמ וז"ל: "מדה וגבול הם מצד הגבורות, וכמו ה' אותיות מנצפ"ך הבאים בסוף התיבה, שעד פה תבוא ולא יותר, וכל מדה וגבול מצד הגבורות". וראה גם בתורת לוי יצחק, חידושים וביאורים בש"ס עמוד רכו: מנצפ"ך בגימטריא גבורה דין. ע"ש. וכ"ש ב' פעמים מנצפ"ך דמורה על גבורות קשות. וראה ספר הערכים – חב"ד, מערכת אותיות אל"ף-אטב"ח עמוד א ואילך, ובעיקר שם עמוד סד.

⁹ ראה הביאור לעיל סימן 000.

¹⁰ פירוש: פורים בגי' 336, וכן ג' פעמים שם הוי' (3 × 26 הוא 78) + ג' פעמים שם אלקים" (86 × 3 הוא 258), ביחד: 258 + 78 = 336. כי ההכונה בנס פורים הוא שבחי' שם "יהוה" האור שלמעלה מדרך הטבע יומשך ויאיר בתוך דרכי הטבע "אלקים", וזהו שהג"ה הוא דוקא צידוף שם הוי' ושם אלקים.

ראה מאורי אור אות פ' סעיף נח וז"ל: פורים גי' של"ו, מתוק, ג' אלקים"ם דג' הויות דמגלה"ה ע"י מרדכי, ונעשה של"ו בעולם עיי"ש. ראה הערה 11.

ראה לקמן סי' 000, למה דוקא ג' פעמים הוי'.

¹¹ מגלה בגי' 78, כמספר ג' פעמים הוי' (3 × 26 = 78). וכך היא הגירסא ברמב"ם: "הלכות מגלה". ובסידור אדמו"ר הזקן כתוב "מגלה" בלי אות י'.

ילקוט לוי יצחק – פורים

23

וזהו שהמן העיקר הי' רוצה שלא ילמדו¹² התינוקות מוחין דקטנות, תורה מוחין דגדלות, והיינו שישארו המוחין דקטנות בלי המתקת המוחין דגדלות. וזהו שהמן הי' רוצה להרוג תחלה התינוקות שלומדין תורה, כדאייתא במד"ר אסתר פ"ט ס"ד¹³ למחר אהרוג אלו התינוקות תחלה, ובפ' ז' שם¹⁴ שאמר אין אני שולח ידי תחלה אלא באלו התינוקות, דהיינו בהג' תינוקות שבאו מבית הספר, ועייין במה שנרשם בגליון¹⁵ המד"ר פ"ז שם על מאמר המד"ר שם וראה מרדכי שלשה תינוקות.

ולכן רב שמואל בר שילת שהוא מבני בניו של המן, תיקן הפגם דהמן, שהי' מלמד תינוקות דוקא.

וכן הלבוש¹⁶ מלכות והסוס ניתן ע"י המן לאחר הבירור כמ"ש בתו"א¹⁷ בדרושי פורים ע"ש.

(¹²) ראה הערות 14, 15.

(¹³) ראה אסתר רבה פרשה ט, ד וז"ל: לאחר שעשה העץ הלך אצל מרדכי, ומצאו שהיה יושב בבית המדרש והתינוקות יושבים לפניו ושקים במתניהם ועוסקים בתורה והיו צועקים ובוכים. ומנה אותם ומצא שם כ"ב אלף תינוקות. השליך עליהם שלשלאות של ברזל והפקיד עליהם שומרים ואמר למחר אהרוג אלו התינוקות תחלה ואח"כ אתלה את מרדכי. והיו אמותיהם מביאות להם לחם ומים ואומרות להם בנינו אכלו ושתו קודם שתמותו למחר ואל תמותו ברעב. מיד היו מניחין ידיהם על ספריהם ונשבעים בחיי מרדכי רבינו לא נאכל ולא נשתה, אלא מתוך תעניתנו נמות. געו כולם בכביה עד שעלתה שועתם למרום ושמע הקב"ה קול בכייתם כבשתי שעות כלילה. באותה שעה נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ועמד מכסא דין וישב בכסא רחמים ואמר מה קול גדול הזה שאני שומע כגדיים וטלאים. עמד משה רבינו לפני הקב"ה ואמר רבש"ע לא גדיים ולא טלאים הם, אלא קטני עמך שהם שרוים בתענית היום שלשה ימים ושלשה לילות, ולמחר רוצה האויב לשוחטם כגדיים וטלאים. באותה שעה נטל הקב"ה אותן אגרות שגור עליהם שהיו חתומות בחותם של טיט וקרעם, והפיל על אחשוורוש בהלה באותו לילה, הה"ד כלילה ההוא וגו'. עיי"ש.

(¹⁴) ראה אסתר רבה פרשה ז, יז וז"ל: . . . ובשעה שנחתמו אותן האגרות [של אחשוורוש] ונתנו ביד המן, ויבא שמח הוא וכל בני חבורתו, ופגעו במרדכי שהוא הולך לפניהם. וראה מרדכי שלשה תינוקות שהיו באים מבית הספר, ורץ מרדכי אחריהם, וכשראה המן וכל חבורתו שהיה רץ מרדכי אחרי התינוקות, הלכו אחרי מרדכי לדעת מה ישאל מרדכי מהם. כיון שהגיע מרדכי אצל התינוקות שאל לאחד מהם פסוק לי פסוקיך. א"ל (משלי ג, כה) אל תירא מפחד פתאום ומשואת רשעים כי תבוא. פתח השני ואמר אני קריתי היום ובוזה הפסוק עמדת מבית הספר, (ישעיה ח, י) ועצו עצה ותופר דברו דבר ולא יקום כי עמנו אל. פתח השלישי ואמר (שם מו, ד) ועד זקנה אני הוא ועד שיבה אני אסכול אני עשיתי ואני אשא ואני אסכול ואמלט. כיון ששמע מרדכי כך שחק והיה שמח שמחה גדולה. אמר לו המן מה היא זאת השמחה ששמחת לדברי התינוקות הללו. אמר על בשורות טובות שבשרוני שלא אפחד מן העצה הרעה שיעצת עלינו. מיד כעס המן הרשע ואמר אין אני שולח ידי תחלה אלא באלו התינוקות. עיי"ש.

ומדייק כמה שאלות בהמדרש, והם:

- א) מהו הדיוק להדגיש שמרדכי ראה שלשה תינוקות "שהיו באים מבית הספר", למאי נפקא מינא מאיפה באו?
- ב) מהו הדיוק שהיו "תינוקות" דוקא?
- ג) מהו הדיוק שהי' "שלשה" דוקא?
- ד) מהו הענין דמרדכי שאל אותם "פסוקיך"?
- ה) אחר הסיפור והעובדא במדרש, כתוב במגלה שאסתר אמר למרדכי שיצומו שלשה ימים לילה ויום, למה דוקא "שלשה" ימים?
- ו) מהו הטעם והדיוק "לילה ויום"?

ראה גם הביאור בלקוטי שיחות חלק כא ע' 206 ואילך.

(¹⁵) הגליונות על המדרש רבה עדיין לא הגיעו לידינו – וחבל על דאבדין.

וראה גם לקמן סי' 000.

(¹⁶) אסתר ו, י "ויאמר המלך להמן מהר קח את הלבוש ואת הסוס כאשר דברת ועשה כן למרדכי היהודי". ראה הערה 18.

(¹⁷) ראה תורה אור מגלת אסתר קכא, ב וז"ל: הנה המן דקליפה רצה בזה שימושך לבוש וסוס המלך אליו וכאשר אמר למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני כו' והוא ע"י בחי' החוצפא וגוסות דקליפה כמו שנאמר בעכו"ם אם תגביה כנשר כו' ואתעדל"ת זאת בחוצפא אתעדל"ע להיות גיאות

ולכן נרמז קריאת המגלה בה' זמנם במל'ת המן ר"ת ה' מגלה נקראת.
לקוטי לוי יצחק, ליקוטים על פסוקי תנ"ך ומאחז"ל עמוד קסז-קסח

* * *

בפורים מאיר¹⁸ בחי' השוה ומשוה גדול וקטן, שוה דוקא, היפך מהמָן שאמר¹⁹ וכל זה איננו שוה לי, שלא רצה בבחי' שוה, ויצא ממנו בטר בירור ותיקון, רב שמואל בר שילת שהי' מלמד תינוקות²⁰, התחברות דגדול וקטן, ושילת ר"ת²¹ שויתי יהו' לנגדי תמיד. שויתי דוקא, בחי' שוה, היפך מהמָן שאמר איננו שוה לי. והשרש הוא מרדל"א, שוה²² ר"ת²³ שאמר והי' העולם, כידוע²⁴.

לקוטי לוי יצחק, אגרות קודש עמוד רסז-רסח

העליון נמשך להמן דקליפה כו' אבל המלך צוה להמן דקליפה שיהופך לקדושה ונעשה ממנו בחי' המן בקדושה האלקי'. . וזהו שארז"ל המן מן התורה מנין פי' בחי' המן דקדושה מנין שנאמר המן העץ כו' וזהו שצוה המלך להמן קח את הלבוש והסוס כו' כי בו הדבר תלוי משום דבאתעדל"ת בגסות דקדושה כך נמשך אתעדל"ע להיות כי גאה גאה כו' וכך עשה ויקח המן את הלבוש כו' וד"ל. עיי"ש.

¹⁸ ראה לעיל סי' 000.

¹⁹ אסתר ה, יג.

²⁰ כנ"ל הערה 4.

²¹ תהלים טז, ח.

²² ראה בענין "שוה" – לקוטי שיחות חלק ז ע' 148 סעיף ג ואילך.

²³ שוה ר"ת: ראה פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ד בהגהה.

²⁴ ראה תורת מנחם התוועדויות חלק יח (תשי"ז ח"א) ע' 25 וז"ל: כאשר איש ישראל עובד עבודתו להאיר את גופו ונפשו ובהמית וחלקו בעולם, הרי בודאי שעי"ז מאיר את כללות העולם. ועיקר ההארה הוא בעבודת התפלה, כשמתבונן איך שהוא ית' ממכ"ע וסוכ"ע, וכמו בברוך שאמר והי' העולם, שהו"ע בעשרה מאמרות נברא העולם, ובפרט ע"פ המבואר בספרים בפירוש שאמר והי' העולם שהוא ר"ת שוה, וקאי על העולמות כמו שהם במחשבה הקדומה דא"ק, ששם כולם בהשוואה. ואח"כ אומר ברוך הוא, דברוך הוא מלשון בריכה והמשכה (ראה תו"א מקץ לז, ג. ובכ"מ), והוא ענינו העולם, ופירוש ברוך הוא היינו שאו"ס הנעלם יומשך בהתגלות. עיי"ש.

◀ כא ▶

רמזים בשמות "המן – אגג"

עמלק בחינתו הוא¹ שידוע את רבונו ומכוון למרוד בו.

וכן אגג² שהוא מלשון גג שהוא בגובה, כי בחינתו הוא גסות³ וגאווה . . . וכל מלכי עמלק נקראים אגג כמ"ש ברשב"ם בפסוק⁴ וירום מאגג מלכו ע"ש, והיינו כי כללות ענין קליפת עמלק הוא גסות וגאווה, שע"ז רומז אגג שהוא מלשון גג שהוא בגובה.

ואגג⁵ רומז על דעת, שהוא האות א', דעת שהוא החיות⁶ להו' מדות הנחלקים לג' חג"ת וג' נה"י. ובשרשם הם מהמלך⁷ בלע דעת⁸ דתהו, והוא מה שתיבות⁹ המ"ן אג"ג גימט' בל"ע במכוון¹⁰.

לקוטי לוי יצחק, לקוטים על פסוקי תנ"ך ומאחז"ל עמוד רצה

¹ תו"כ בחוקתי כו, יד. ראה לקו"ש חלק יט עמוד 224 הערה 29.

² מבאר ומרמז, ד"אגג" הוא בחי' "דעת" דקליפה, הן מצד "פירוש" השם אגג, והן מצד הגימטריא של השם, וגם יומתק טדר האותיות של השם "אגג". ראה הערה 5.

³ ראה לקוטי לוי יצחק, אגרות קודש עמוד רצה (לקמן סי' 000) וז"ל: וכן המן בן המדתא האגגי הוא הלעומת דדעת, שזהו שהי' בגאווה וגסות ביותר ואמר (אסתר ו, ו) למי יחפור המלך לעשות יקר יותר ממני. ע"ש.

⁴ ע"ה פ' (בלק כד, ז) וז"ל: "וירום מאגג מלכו, שאול. כי מלכי עמלק נקראין אגג כמו כל מלכי מצרים קרוים פרעה, מלכי פלשתים אבימלך, ושל ירושלים מלכי צדק אדוני צדק."

⁵ פירוש: מבאר ד"אגג" מרמזו לבחי' "דעת", הן מצד ה"פירוש" של התיבה, (מלשון "גג" כנ"ל), והן מצד ה"גימטריא" ו"צידוף" האותיות "אל"ף גימ"ל גימ"ל" – דאות "א" האות הראשון, בחי' דעת, והוא נותן חיות לשאר (האותיות) המדות שהן "ג" – חסד, גבורה, תפארת. ועוד "ג" – נצח, הוד, יסוד.

ויומתק גם טדר האותיות של השם, "א" (דעת), "ג" (חג"ת), "ג" (נה"י) וד"ל.

⁶ ראה תניא סוף פרק ג וז"ל: הדעת הוא קיום המדות וחיותן והוא כולל חסד וגבורה פי' אהבה וענפיה ויראה וענפיה ע"ש. ועיין ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ב סימן כג הערה 24.

⁷ ראה ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ב סי' קמו ואילך, דמלכי אדום (וישלח לו, לא ואילך) הם מעולם התהו, והמלך הראשון הי' בלע בן בעור. וע"ש דבז' מלכים (שהם כנגד ז' מלכין דתוהו) כתוב בכולם "וימלך" – וימת", משא"כ במלך השמיני "הדר" לא כתוב בתורה "וימת".

⁸ ראה תורת חיים פרשת יתרו ער, ד וז"ל: יש ג' מוחין בגלגלתא הנקראים חב"ד כידוע, והנה מוח החכמה ומוח הבינה עומדים בגלגלתא שניהם זה אצל זה ומוח הדעת עומד למולם ונגדם לצד העורף שבראש כמבואר זה גם בספרי הטבע, והעורף הוא המכסה למוח הדעת ומלבישו ומעלימו ונמצא מוח הדעת הוא עומד בין ב' מוחין חו"ב ובין העורף כו', וידוע שהעורף הוא הנקרא אחוריים כי הוא עומד מול הפנים שבראש ממש כמ"ש כי פנו אלי עורף ולא פנים כו' וכידוע.

והנה ידוע בענין מקור שרש כל הקליפות שהן מז' מלכין קדמאין דתהו שמתו כמ"ש ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבנ"י כו', והרי ידוע דמלך הראשון שהוא בלע בן בעור הוא בחי' הדעת שהוא מקור המדות ולהיותו מתפשט בקליפה נקרא בלע לפי שמכסה ומסתיר בחי' מוח הדעת דקדושה והוא בחי' העורף המכסה מוח הדעת כנ"ל, ובלע מלשון ולא יבאו לראות כבלע את הקדש כו' מפני שמבליע ומעלים את אור הדעת כבלע את הקדש כו' מפני שמבליע ומעלים את אור הדעת דקדושה ונעשה שרש המדות הרעות דקליפה למטה כו'. ע"ש.

⁹ המ"ן (בגי' 95) + אג"ג (7) = 102. וכן "בלע" הוא 102.

¹⁰ ראה המשך הענין לקמן סי' 000.

אסתר ג, ו – ויבז בעיניו לשלח יד במרדכי לבדו כי הגידו לו את עם מרדכי ויבקש המן להשמיד את כל היהודים אשר בכל מלכות אחשורוש עם מרדכי

◀ כב ▶

רמזים במאחז"ל (מגילה טו, ב) המן הי' לו ר"ח בניס, לעומת יצחק בגי' ר"ח "ורב בניו", וכמה רוב בניו, רמי בר אבא אמר כולן מאתים ושמונה הוו שנאמר ורב בניו.

מגילה טו, ב

המן ובניו הם הלעומת דאברהם ויצחק, שזהו המאמר רז"ל¹ שאימא דאברהם ואימי' דהמן שמותיהן שוות, להורות שהמן הוא הלעומת דאברהם².

אברהם נטע אמונה, ויטע אשל בבאר שבע כו' בשם ה' אל עולם³, והמן רצה לעקור אמונה, ועשה עץ גבוה נ' אמה הלעומת דאשל דאברהם . . . והיו להמן ר"ח בניס כמספר ורב חסר ו'⁴ כמאמר רז"ל, הם הלעומת דיצחק שמספרו ר"ח, ארב"ה⁵ את זרעו ואתן לו את יצחק כמ"ש בכתבי האריז"ל⁶.

¹ בבא בתרא צא, א. "ואמר רב חנן בר רבא אמר רב, אמי' דאברהם אמתלאי בר כרנבו, אמי' דהמן אמתלאי בת עורבתי".

² ראה תורת מנחם – ספר המאמרים ה'תשח"י עמוד קנט ואילך.

³ וירא כא, לג. ראה סוטה י, א וז"ל: "ויקרא שם בשם ה' אל עולם אמר ריש לקיש אל תיקרי ויקרא אלא ויקריא מלמד שהקריא אברהם אבינו לשמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב, כיצד לאחר שאכלו ושתו עמדו לברכו, אמר להם, וכי משלי אכלתם, משל אלקי עולם אכלתם הודו ושבתו וברכו למי שאמר והי' העולם." (ופרש"י: אלא ויקריא, למד לבריות לקרות שם בשם ה' אל עולם. כיצד לאחר שאכלו ושתו, משלו היו עומדין לברכו לאברהם, והוא אומר להם וכי משלי אכלתם.)

⁴ "ואקח את אביכם את אברהם . . וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק". "ארבה" בגי' ר"ח.

⁵ ראה לקוטי תורה מהאריז"ל סוף פרשת וירא. תורת מנחם התועודיות ה'תשמ"ז חלק ב עמוד 355 הערה 48. ה'תשמ"ח חלק ד' עמוד 106.

ילקוט לוי יצחק – פורים

27

אך בני המן הם ורב חסר ו', היפך מיצחק שקרא⁷ שמות מלא ו', עיין בתורה אור⁸ פרשת תולדות, שאות ו' הוא אות אמת⁹, אות חיים, עיין בזהר ר"פ¹⁰ ויקרא ובפרשת במדבר דף ק"כ¹¹ כמדומה.
לקוטי לוי יצחק, אגרות קודש עמוד שב

⁷ תולדות כו, יח. "וישב יצחק ויחפר את בארות המים... ויקרא להן שמות פְּשֶׁמֶת אשר קרא להן אביו".

⁸ יו, ג. וז"ל: מעשה אברהם הכנסת אורחים, שנתן לערביים לאכול ואח"כ אמר להם דעו למי מברכים כו', בכדי להיות גילוי אלקות למטה שגם הערביים יכירו גדולתו כו' כ"ז הוא בחי' אברהם המשכה למעלה למטה. ויצחק הי' חופר בארות שהוא בחי' גילוי ממטה למעלה מהעלם לגילוי כמשל הבור אשר המים שם בהעלם וע"י חפירה נגלו המים כו'.

והנה הגם שאברהם הי' ג"כ חופר בארות אבל כתיב ויסתמום פלשתים כו' ויצחק חפר אותן וקרא להם שמות כשמת אשר קרא להן אביו, הראשון מלא והשני חסר לפי שע"י חפירה דיצחק לא נפסק עוד נביעתם ונמשכים ונובעים הששה מדות שהן בחי' וי"ו ע"כ הוא שמות מלא בוי"ו. אבל שמת דאברהם חסר וי"ו לפי שסתמום פלשתים ויש לחיצונים יניקה מהם. לכן ע"י חפירה דיצחק הוא שמות בוי"ו (ועמ"ש כה"ג ע"פ ששת ימים תאכל מצות כו' מלא וי"ו) ולע"ל כתיב כי אתה אבינו שעיקר הצחוק והשמחה יהי' מבחי' יצחק שהוא ממטה למעלה אשר בחי' זו אין קץ ותכלית כו' משא"כ (אברהם) בבחי' ממעלה למטה יש לה גבול המשכה למטה וכו'.

⁹ ראה תורת מנחם – ספר המאמרים ה'תשח"י עמוד נה.

¹⁰ דף ב, ע"א וז"ל [ובתרגום ללה"ק]: מה כתיב (יהושע ב, יב) ונתתם לי אות אמת, דא אות ו' דדא איקרי אות אמת (זו היא אות ו' שזאת נקראת אות אמת), ואי תימא שאר אתוון לאו אינון אמת (ואם תאמר וכי שאר אותיות אינן אמת, ומתרץ), אין (ודאי כל האותיות הן אמת), אלא אות דא אות אמת איקרי (אלא עצם אות ו' נקראת אות אמת לפי שהיא אות ו' דשם הוי' וכו').

ראה רשימות כ"ק אדמו"ר זי"ע חוברת קסט.

¹¹ דף קכ, ע"ב וז"ל [ובתרגום ללה"ק]: בעי ליה לבר נש לאחזאה גרמיה בתר דסיים צלותא דעמידה (אחר שגמר האדם תפלת העמידה צריך להראות את עצמו), כאלו אתפטר מן עלמא (כאילו נפטר מן העולם, כי בנפילת אפים מפקיד האדם נפשו ומוסר עצמו למיתה), דהא אתפרש מן אילנא דחיי (כי נפרד מעץ החיים, כלומר שנפרד וירד מן עולם האצילות שעמד שם בתפלת העמידה, ואמר) דהא אודי חטאוי וצלי עלייהו (כי הרי כבר התודה על חטאיו באמירת אשמנו כו', והתפלל עליהם), השתא בעי לאתכנשא לגבי ההוא אילנא דמותא ולמנפל (ועתה צריך להתאסף אל עץ המות וליפול על פניו וכו').

(ואמר כי בנפילת אפים) ויחזי בר נש גרמיה כאילו פטיר מן עלמא (יראה האדם את עצמו ויחשוב כאילו נפטר מן העולם וכו') בגין כך לא אית ב' ו' (לכן אין פסוק שיתחיל באות ו' בסדר א' ב' של המזמור [תהלים פרק כה] לדוד אליך ה' נפשי אשא), דו' אילנא דחיי הוא (כי אות ו' היא סוד עץ החיים), והאי אילנא דמותא הוא (וזה העץ שמסר לו נפשו הוא סוד עץ המות וכו') ותקווא דא בעי בכוונא דלבא (ותיקון זה צריך להיות בכונת הלב), וכדין קב"ה מרחם עליו ומכפר ל' לחובי' (ואז הקב"ה מרחם עליו ומכפר לו עונותיו)

אסתר ג, ז – בחדש הראשון הוא חדש ניסן בשנת שתיים עשרה למלך
אחשוורוש הפיל פור הוא הגורל לפני המן מיום ליום ומחדש לחדש שנים
עשר הוא חדש אדר

◀כד▶

מבאר ומרמז, דבפ' תצוה לא נזכר שם "משה" לקיים מה שאמר "מחני נא מספרך",
ונהפוך הוא שנתקיים בהמן שאותו תלו ונמחה, דהמן לעומת משה
הפיל! פור הוא הגורל, תנא, כיון שנפל פור בחודש אדר שמח שמחה
גדולה, אמר, נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא הי' יודע שבשבעה באדר
מת בשבעה באדר נולד.
מגילה יג, ב

מה² ששמח המן שנפל הפור על אדר מפני שמשה נסתלק בז' אדר,
הוא, כי המן הוא הלעומת דמשה שהי' עניו³ לגמרי, וההיפך מזה המן שהי'
בעל גאווה וחצוף⁴ לגמרי, ואמר למי⁵ יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני,
(כי מה שהמן הוא הלעומת דמרדכי, מרדכי בדורו כמו משה בדורו
וכראיתא במד"ר בפסוק איש יהודי⁶), ומשה נקבר בגי' שהוא בחי' שפלות

¹ [הסבר דברי הגמרא]: "הפיל פור הוא הגורל" (אסתר ג, ז), תנא (שנה החכם): כיון שנפל
פור בחדש אדר שמח שמחה גדולה (שראה בכך סימן טוב לקיום תוכניתו), אמר: נפל לי פור בירח
(בחודש) שמת בו משה (והוא איפוא זמן פורענות לישראל), ולא היה יודע ש(אמנם) בשבעה באדר
מת (משה, אבל גם) בשבעה באדר נולד.
² בסימן זה יבואר "שבעה" פרטים, ד"משה" הוא לעומת "המן" הרשע, ולכן שמח כשנפל הפור
על חודש אדר ירח שמת בו משה. והם:
(א) משה הי' עניו, והוא לעומת המן שהי' "בעל גאווה".
(ב) מרדכי הוא לעומת המן, ובמדרש מרדכי בדורו כמשה בדור.
(ג) משה אמר "מחני נא מספרך", ונהפוך הוא שהקב"ה אמר "מי אשר חטא אמחננו" – וזהו
בהמן, "מחה אמחה".
(ד) משה נקבר בהר "נבו" והוא נוטריקון "נ' בו" – שער הנ' דבינה בקדושה, לעומת המן
– שנתלה על עץ גבוה נ' אמה – שער הנ' דטומאה.
(ה) משה נקבר "בגיא" – בחי' שפלות הכנעה וביטול, משא"כ המן בעל גאווה וחצוף.
(ו) משה נקבר כנגד "פעור", ובאותיות פעור מרומז גזירת המן שהפיל פור.
(ז) משה נקבר מול בית פעור לכפר על חטא העבודה זרה דפעור – ד"צאה" בגימ' "המן"
עם הכולל.
³ כדכתיב (בהעלותך יב, ג) "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה".
⁴ ראה גם לעיל סי' 000.
⁵ אסתר ו, ו.
⁶ אסתר רבה פ"ו, ב.
⁷ ברכה לד, ו. "ויקבר אותו בגי בארץ מואב מול בית פעור".

ילקוט לוי יצחק – פורים

29

וביטול⁸, וקבורתו הוא בנבו⁹ נ' בוי¹⁰ שער הנ' דבינה דקדושה, וההיפך מזה המן עשה עץ גבוה נ' אמה¹¹ היפך דשפלות והוא שער הנ' דטומאה¹², ושם היתה מפלתו כי נתלה על העץ הזה הגבוה כמדתו שהוא בעל גאווה לגמרי. ובשנה פשוטה חל פורים אחר פרשת תצוה, שלא נזכר שם שם משה¹³ לקיים מה שאמר¹⁴ מחני נא מספרך כו', לכן שמח¹⁵ המן כשנפל הגורל על י"ג אדר¹⁶, אך נהפוך הדבר¹⁷ שאותו תלו¹⁸ ונמחה כמו שאמר הקב"ה מי¹⁹ אשר חטא לי אמחנו וכמ"ש²⁰ מחה אמחה את זכר עמלק.

ויש לומר, המן הוא כמו בחי' בית פעור²¹ צאה, כי המ"ץ²² עם הכולל גי' צא"ה, פור²³ הוא כמו פעור"ר, ונתוסף בפעור ע' רומז גם על הנקודות²⁴ דשם אלקים שמספרם ע' (כי פור רומז על שם אלקים²⁵ פשוט ובריבוע).

⁸ ראה לקוטי תורה פ' ואתחנן יא, ג וז"ל: וע"ז אמר משה רבינו ע"ה ונשב בגיא מול בית פעור, כשהזהיר על משנה תורה אמר שיהי' מול בית פעור, ופעור הוא שם ע"ז שרצו להמשיך החיות מלמעלה למים התחתונים שהוא תענוגי עוה"ז... לכן היו מתריזין עצמן להמשיך הפסולת כו' וכמ"ש בע"ח של"א פ"ה, ולכן הזהיר ונשב בגיא מול בית פעור, כי גיא היינו בחי' שפלות והכנעה וביטול אליו ית' שהוא מול והיפך בית פעור. עיי"ש.

⁹ האזינו לב, מט-נ. ברכה לד, א-ה.

¹⁰ נבו – נ' בו: ראה לקוטי תורה וס' הליקוטים להאריז"ל ואתחנן ג, כו – הובא בשל"ה חלק תושב"כ פ' ואתחנן (שסט, א) בשם הרח"ו. ש"ך עה"פ ברכה שם (בשם מצאתי כתוב). ובשם המגיד – בלקו"ת במדבר יב, א. אור התורה פ' ברכה עמוד ב'קסג.

תורת מנחם – מעייני הישועה ע' שפח וז"ל: ידוע הפירוש ש"נבו" פירושו – "נו"ן בו", דקאי על שער הנו"ן דבינה, וזהו הפירוש במ"ש "ויעל משה גו' אל הר נבו", כי משה רבינו השיג בחייו מ"ט שערי בינה אבל שער החמישים לא אתייהב למשה כמארו"ל (ר"ה כא, ב) "חמישים שערי בינה נבראו בעולם וכולן ניתנו למשה חסר אחד, שנאמר (תהלים ח, ו) ותחסרהו מעט מאלקים", ובעת הסתלקותו (לאחרי עבודתו במשך כל ימי חייו) נעשה נו"ן בו, שזכה לגילוי שער הנו"ן. עיי"ש.

¹¹ אסתר ה, יד.

¹² ראה תורה אור מגלת אסתר צג, ד. אור התורה פ' וארא עמוד ב'תקצה. ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ב סימן מא. חלק א סוף סימן פג*.

¹³ ראה זח"ג רמו, א. מדרש הנעלם בזהר חדש שה"ש קרוב לתחלתו [ד"ה פתח ואמר (הא)]. פ' הרא"ש (הדר זקנים), בעה"ט ופענח רזא ריש פרשתינו. רבותינו בעה"ת תשא לב, לב. מאור עינים פרשת תצוה. וראה לקוטי שיחות ח"ב ע' 674 ואילך. חלק טז ע' 342 ואילך. חלק כא ע' 173 ואילך. ספר השיחות ה'תשמ"ט ח"א ע' 257 ואילך. ע' 271 ואילך. ועוד.

¹⁴ כי תשא לב, ב. ראה ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ו ס' סט.

¹⁵ מגילה יג, ב.

¹⁶ אסתר ג, יג. ראה לקמן ס' 000. ילקוט לוי יצחק עה"ת חלק ה ס' כח.

¹⁷ עפ"י אסתר ט, א – "ונהפוך הוא".

¹⁸ אסתר ח, ז.

¹⁹ כי תשא לב, לג.

²⁰ בשלח יז, יד.

²¹ מרמז עוד ד"המן" הוא הלעומת זה ד"משה", דמשה נקבר "מול בית פעור" (וזאת הברכה לד, ו). ואמרו חז"ל (סוטה יד, א), "מפני מה נקבר משה אצל בית פעור לכפר על מעשה פעור", ומעשה פעור אמרו חז"ל (סנהדרין סד, א) "עובדין אוכלין תרדין ושותין שכר ומתריזין בפניה" עיי"ש, וכן (שם קו, א) מבקשים ממך אלא פיעור (ופירש"י "כך היתה עבודתו של פעור שמתריזים לפניו"). וזהו שמרמז כאן ד"המן" בגימ' צאה הוא ע"ז ד"פעור", ומרומז הקשר ד"פעור" ל"פורים".

²² "המן" בגי' 95 ועם הכולל 96, וכן "צאה" בגי' 96. וראה לקמן ס' 000, בביאור מאחז"ל.

²³ מרמזו בתיבת "פעור", הן מצד "פירוש" התיבה – מלשון פיעור, שמתריזים לפניו, והן מצד

ה"אותיות" – דמרמז ל"פורים", והן מצד ה"גימטריא".

²⁴ הנקודות דשם "אלקים" הם בסה"כ במספר 70, וכידוע כל נקודה הוא מספר עשר, ובשם

"אלקים" יש ז' נקודות (7 × 10) בגי' 70, רמז לאות "ע".

²⁵ פור"ד (286) בגי' "אלקים" פשוט (86) + "אלקים" ברבוע, והיינו: א (1) + א"ל (31) + אל"ה

(36) + אלה"י (46) + אלקים" (86) = 200. (ראה גם לקמן סימן 000).

נמצא ש"פעור" הוא צירוף שמות "אלקים", שהוא בחי' גבורות כידוע.

גם הע' הוא מה שלתכלית שבעים נתלה על חמשים²⁶ כדאיתא במדרש רבה במגילת אסתר, וכמו הע' ימים שבין אגרות הראשונות להשניות²⁷.

לקוטי לוי יצחק, ליקוטים על פסוקי תנ"ך ומאחז"ל עמוד תלא

²⁶ במדבר רבה פי"ד, יב: "מאחר הדברים האלה גדל המלך וגו' עד ויתלו את המן ע' פסוקים, לתכלית שבעים נתלה על חמישים". ובפי' מהרז"ו: לסוף ע' פסוקים נתלה על עץ של חמישים אמה. וראה תהלים – יהל אור מילואים ע' תרמ.

²⁷ ירושלמי סוטה ספ"א. ב"ר פרשה ק, ו (ע"פ אסתר ג, יב. ח, ט).

אסתר ג, ח – ויסר המלך את טבעתו מעל ידו ויתנה להמן בן המדתא האגגי
צור היהודים

◀כח▶

רמז בגימטריא, דהשמות המון, המדתא, האגגי, הם שרשי הדינים והגבורות
המן המדתא אגג, מספרם¹ רומז על שרשי הדינים, שבריי"ם², שמות
אלקים, כידוע³.
לקוטי לוי יצחק, אגרות קודש עמוד רצה

⁽¹⁾ פירוש: המ"ן (בג"י 95), + המדת"א (450), + אג"ג (7) = 552, וכן "שברים" בג"י 552.
⁽²⁾ ראה פרי עץ חיים שער השופר פ"ג וז"ל: "שברים גי' אלקי"ם דירודין ש', אחוריים דאלקים גי'
ר, וב"ן אותיות שיש באלקים פשוט ומלוי ומלוי דמלוי, הכל הוא תקנ"ב, כמנין שברים". ע"ש.
פירוש:

אלקי"ם במלוי יודי"ן הוא: אלף (111) + למ"ד (74) + ה"י (15) + יו"ד (20) + מ"ם (80)
= 300, אות "ש".

אחוריים דאלקים, הוא: א' (1) + א"ל (31) + אל"ה (36) + אלק"י (46) + אלקי"ם (86)
= 200, אות "ר".

וכן אותיות אלקי"ם פשוט הוא (5 אותיות) + "אלקים דמלוי" הוא אל"ף, למ"ד, ה"י, יו"ד,
מ"ם (13 אותיות) + "מלוי דמלוי" היינו: אל"ף, למ"ד, פ"י, למ"ד, מ"ם, דל"ת, ה"י, יו"ד,
יו"ד, וא"ו, דל"ת, מ"ם, מ"ם (34 אותיות), ביחד 5 + 13 + 34 = 52, ב"ן אותיות.
סך הכל: 300 + 200 + 52 = 552, כמספר "שברים".

⁽³⁾ ראה לקמן סי' 000. ילקוט לוי יצחק עה"ת ח"א סימן קע. חלק ה סי' מו.